

FORSKNING OG NY VIDEN OM DAGTILBUD

BAKSPEJLET '17

8

VEJE TIL
GOD
KVALITET

IVÆRKSÆTTERI – ER DET FOR BØRN?

FORÆLDRE:

JÅ TAK TIL MERE
VEJLEDNING FRA
PÆDAGOGERNE

Det kan børnene lide på

LEGEPLADSEN

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Velkommen til Bakspejlet 2017

Velkommen til magasinet Bakspejlet 2017 – et magasin, som er et af EVA's initiativer til at bygge bro mellem al den gode og spændende forskning på dagtilbudsområdet og jer, der arbejder med at skabe de bedste og mest udviklende pædagogiske læringsmiljøer for vores børn.

Konceptet for Bakspejlet er velkendt for mange: Hvert år vurderes kvaliteten af den nyeste forskning, som udgives i Danmark, Sverige og Norge, og fra listen med den bedste forskning vælger vi emner, som vi mener kan være interessante, udviklende og relevante for jer, der er tæt på dagtilbudsområdet til hverdag. Målet for os er at formidle forskningen på en måde, der kan inspirere jer til spændende dialog om jeres egen praksis.

Det store tema i Bakspejlet i år er, hvordan man kan arbejde med iværksætteri som pædagogisk koncept. Iværksætteri og entreprenørskab er relativt nye begreber, som man egentlig kender fra erhvervslivet, men på dagtilbudsområdet ser vi altså også et voksende fokus på børnenes kreative, innovative og eksperimenterende kompetencer. En af de fine pointer fra forskningen i iværksætteri er, at der skal være en balance mellem at sætte gode rammer for børnenes virkelyst uden at styre processen for meget. Der skal være retning – men på børnenes præmisser.

De senere år har betydningen af et godt forældresamarbejde fået større og større opmærksomhed, men det er en delikat balance at finde frem til, hvad samarbejdet skal handle om, og hvordan det skal foregå. Og hvor langt kan og skal man som henholdsvis pædagog og forælder træde ind på hinandens arenaer for at skabe den bedste sammenhæng i kvaliteten i læringsmiljøet derhjemme og i dagtilbuddet?

Emnet fysisk aktivitet er også et tema, som interesserer rigtig mange. Som pædagogisk personale kan man være en vigtig rollemodel for børnene og stimulere til mere af den fysiske aktivitet, som forskning viser, er så vigtig for små børn. Men hvad stiller man op, hvis det ikke falder én nemt at inspirere til fysiske aktiviteter? Og hvad gør man med regler som fx 'man må ikke løbe i garderoben', som faktisk modarbejder, at børnene er fysisk aktive?

I kan også komme med en tur på legepladsen med børnene. Forskning viser nemlig, at jo ældre børnene bliver, des mere vil de helst lege i miljøer, som er uforudsigelige, og hvor der er plads til rollelege. Se på legepladsen med børnenes øjnene, når de selv tegner og fortæller om, hvad de synes er sjovt.

Det er ikke kun musklerne, børnene har godt af at træne i dagtilbuddene. Børn skal også lære demokratiets spilleregler at kende og opleve at have medbestemmelse og medansvar. Men det er ikke alle børn, der har lige let ved at knække koderne til børnehavens demokratiske fællesskab, viser forskning – så hvordan kan vi være med til at nedbryde de demokratiske barrierer?

Vi vil gerne slutte med at markere, at det er et særligt år for Bakspejlet – det er nemlig ti år siden, den første udgave af Bakspejlet udkom, og det er ti år siden, at vi i Skandinavien begyndte at kortlægge al forskning på dagtilbudsområdet. Du kan læse mere om, hvordan forskningen har udviklet sig: Vi har bedt Mai Mercado, børne- og socialminister, Jan Kampmann, professor ved RUC, og Elisa Bergmann, formand for BUPL om at kommentere tendenserne.

Vi håber, at du også fremover har lyst til at læse med i Bakspejlet, som vi i stigende grad vil udgive digitalt – så husk at tilmelde dig EVA's nyhedsbrev på www.eva.dk, så du sikrer dig inspirerende viden fra forskningen.

Rigtig god læselyst.

SIGNE BOHM

Områdechef for dagtilbud,
Danmarks Evalueringsinstitut

BAKSPEJLET

FORSKNING OG NY VIDEN OM DAGTILBUD

© 2017

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)
www.eva.dk/bakspejlet

Redaktion

Signe Bohm (ansvh.),
Anne Breinhold Olsen
Laura Detlefsen
Camilla Mehlsen
Pia Vinther Dyrby
Trine Borg Harrild

Design

BGRAPHIC

Fotos

Ture Andersen
Kamilla Bryndum
Søren Svendsen

Illustrationer

BGRAPHIC
Ferdio
Noun Project

Tryk

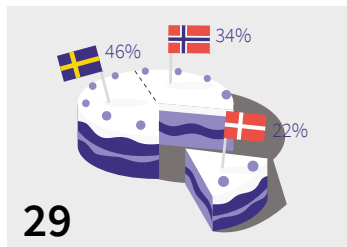
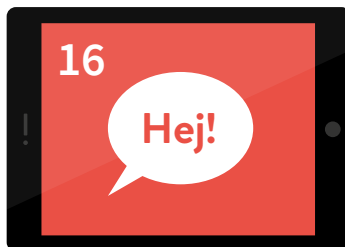
Rosendahls

ISBN/ISSN

ISBN: 978-87-7182-045-4 (trykt)
ISBN: 978-87-7182-046-1 (web)
ISSN: 1903-3079 (trykt)
ISSN: 1903-3087 (web)

Eftertryk med kildeangivelse tilladt

Indhold

Iværksætteri i børnehøjde	4	Kaptajnen og de hemmelige agenter	26
Iværksætteri vinder frem som pædagogisk begreb. Hvordan kan man som pædagog bedst stimulere børnenes opfindsomhed og skaberkompetencer?		Mange børn skal have hjælp til at knække koden til børnehavens demokratiske fællesskab.	
Plakat: 9 råd til iværksætteri	8	10 år med forskning i dagtilbud	29
Bakspejlet afprøver: Grib børnenes ideer	9	Professoren, politikerne og pædagogerne kommenterer udviklingen i forskningen i dagtilbud.	
Forældre: Ja tak til mere inspiration og vejledning fra pædagogerne	12	8 elementer der giver dagtilbud af god kvalitet	32
Et godt samarbejde med forældrene bygger på det ressourcefulde møde.		Kom med EVA på rundtur i forskningen i, hvad der giver god kvalitet.	
Forældre ønsker direkte snak og digital kontakt	16	Vil du læse mere?	35
Se på digitalisering med forældrenes øjne, og find den rette balance mellem app og snak.		Få et overblik over al den nye forskning.	
Vær en god fysisk rollemodel for børnene	20	Kort nyt	38
Pædagogens fysiske adfærd og attitude smitter af på børnenes glæde ved fysisk aktivitet.		Dialogkort	39
		Spejl jeres egen praksis i EVA's dialogkort, der er lige til at tage ud og med på et personalemøde.	
Det kan vi lide på legepladsen	24		
Store børnehavebørn foretrækker mere uforudsigelige legemiljøer. Børnene tegner og fortæller.			

IVÆRKSÆTTERI

IVÆRKSÆTTERI

I BØRNEHØJDE

Iværksætteri vinder frem som et pædagogisk begreb i dagtilbud. Hvad betyder tendensen for dagtilbud, og hvordan kan pædagoger bedst stimulere børns opfindsomhed, nysgerrighed og skaberkompetencer? Bakspejlet har sat to forskere i stævne.

AF CAMILLA MEHLSÉN

En gruppe børnehavebørn har hver især tegnet en opfindelse, og de skal nu hver lave en konstruktion ud fra tegningen. En pædagog hjælper børnene med at få hvid kittel og briller på, så de ligner opfindere. Hver opfindelse består af et stykke pap, hvor forskellige dele limes på. Børnene må ikke selv bruge limpistolen, da den er varm. De sidder ved bordene og venter på, at pædagogen sætter lim på de steder, som barnet peger på. Børnene må vente længe på, det bliver deres tur.

“Formålet med aktiviteten er at fremme børns opfindsomhed og virkelyst, men det bliver mere pædagogen, der gør noget, og børnene, der kigger på. Tilrettelæggelsen kommer til at spænde ben for, at børnene selv tager initiativ,” siger den svenske forsker Anna Erhlin fra Mälardalens Högskola. Sammen med forskerkolleger har hun lavet studier af iværksætterkompetencer i dagtilbud, også kaldet “entreprenøriel pædagogik”. Det er blandt andet evnen til at få ideer, tage initiativ, turde prøve noget nyt og fordybe sig. De svenske forskere har analyseret, hvordan tre dagtilbud arbejder med at fremme iværksætterkompetencer i praksis.

Pas på stram tilrettelæggelse

En konklusion i undersøgelsen er, at det kan være svært for børnene at være kreative og udforskende, hvis pædagogerne følger et bestemt koncept eller planlægger aktiviteten så stramt, at barnet har begrænset mulighed for at tage initiativ.

“Vi så tydeligt, at det er selvfølgelig for pædagogerne at tage udgangspunkt i børnenes egne ideer. Men det viste sig, at i de aktiviteter, pædagogerne kobled på iværksætteri, fik børnene ikke altid mulighed for at være kreative. Fokus kom nemt til at flytte sig til selve aktiviteten og væk fra de kompetencer, som børnene skal opnå for at være opfindsomme, fx at tage initiativ og træffe beslutninger. Det fokus gjorde, at man missede pointen med selve aktiviteten,” fortæller Anna Erhlin.

Som en del af forskningsprojektet blev aktiviteterne filmet. Anna Erhlin fortæller, at da pædagogerne efterfølgende så videoen med

limpistolen, udbrød de: “Det er ikke det, vi mener med ’iværksætteri.’” Pædagogerne ville være inspiratorer, men de indså, at de i stedet kom til at blive en slags assistenter, der gjorde arbejdet for børnene. Som en pædagog siger:

“Jeg føler, det er en barriere, at vi må lime for dem. Det spænder ben for deres eget værk. Jeg foretrækker materialer, børnene kan arbejde med selv. Det er trist at se, at de må vente på deres tur. Det stopper dem.”

Videoen gav pædagogerne blik for deres egne roller i at fremme børnenes aktive deltagelse.

“

Hvis man som
pædagog siger,
‘den skal se præcis
sådan her ud’, kan det
bremse barnets mod
til at være legende”

LENE TANGGAARD,
KREATIVITETSFORSKER

Aktiv deltagelse

Hvis pædagoger vil fremme børns iværksætterkompetencer, er det centralt, hvordan pædagogerne tilrettelægger aktiviteten. Børnene skal have mulighed for at påvirke aktiviteten og reflektere over den, de skal deltage aktivt og opleve, at aktiviteten giver mening for dem. For at børnene kan følge deres egne idéer, er det vigtigt, at de har mulighed for at prøve sig frem og udvikle aktiviteten: Hvad virker bedst?

Den tilgang kom tydeligt til udtryk i en anden aktivitet, som de svenske forskere analyserede: Her opfordrede de voksne børnene til selv at finde materialer og deltage aktivt. Hvis barnet ikke ville deltage eller vælge noget uden for det fælles tema, blev det accepteret. For eksempel ville en pige i begyndelsen ikke vise sit værk til de andre, og hun ville hellere udforme en sommerfugl frem for en robot, som ellers var det, der var aktivitetens tema.

“Det var helt frit at bruge materialer som fx tape, papir og lim. Nogle drenge brugte tape, og de blev ved og ved. Pædagogen gik ikke ind og gjorde det for dem, men lærte drengene at prøve sig frem. Det er et eksempel på, at pædagogen havde en rolle som inspirator fra starten,” siger Anna Ehrlin.

Fejl er inspirerende

Pædagoger har en vigtig rolle i at udvikle børns iværksætterkompetencer. Det fortæller psykologiprofessor Lene Tanggaard fra Aalborg Universitet, der i mange år har forsket i kreativitet og læring. Sammen med to kolleger har hun udarbejdet en forskningsoversigt for BUPL om dagtilbuds betydning for udvikling af børns kreativitet – med fokus på 0-6-årige. Et af studierne i oversigten viser, at instruktionspædagogik hæmmer den legende udforskning.

“Når pædagogikken bliver instruerende, fremmer det ikke børnenes evne til at turde begå fejl – trial and error. Hvis man som pædagog siger, ‘den skal se præcis sådan her ud’, kan det bremse barnets mod til at være legende,” siger Lene Tanggaard. Det kan for eksempel være, hvis børnenes påskekyllinger eller tegninger skal være ens.

Forskningsoversigten viser, at pædagoger, der udfordrer børn til at prøve nye ting, også selv får lyst til at agere kreativt. Pædagogers rolle er at hjælpe børn med at gøre nye opdagelser og stimulere børnene til at turde nye ting, bevæge sig på nye måder og gøre sig forestillinger om det, der endnu ikke er der.

“Al den forskning, jeg har læst mig til om kreative læringsprocesser, konkluderer, at pædagogen eller underviseren er en central rollemodel. Barnet lærer meget ved at se, hvad pædagogen gør.”

“Det er ikke det samme som, at man som pædagog behøver at være super kreativ og innovativ. En pædagog, der selv eksperimenterer og tør begå fejl, er inspirerende. Man skal som voksen rammesætte, men ikke styre den kreative proces,” siger Lene Tanggaard.

Mellem kaos og tryghed

En inspirerende pædagog behøver ikke være én, der står for male- og dramaprojekter, men kan i lige så høj grad være én, der finder på nye lege, udvikler aktiviteter og fortæller, hvordan hun eller han prøver sig frem og tør fortælle, hvis noget ikke går som planlagt. Lene Tanggaard fortæller, at kreativitet er processen, der leder op til innovation og iværksætteri.

“Uden kreativitet ingen innovation. Uden kreativitet ingen udvikling,” siger hun.

En forudsætning for, at børn kan udfolde sig kreativt og nytænkende er, at børnene oplever dagtilbuddet som et trygt sted. Når børn føler sig trygge, bliver de mere ekspressive, dvs. at de i højere grad kan udtrykke sig. At få lov til at stille spørgsmål og undre sig øger sandsynligheden for, at børnene får lyst til at gøre opdagelser på egen hånd.

På den ene side må pædagoger rammesætte og skabe en tryk atmosfære. På den anden side handler det også om at turde give slip og gribe børnenes egne aktiviteter.

IVÆRKSÆTTERI

VINDER FREM I BØRNEHØJDE

Siden 00'erne har innovation og kreativitet stået højt på politikernes dagsorden, og i 2010'erne er iværksætteri og entreprenørskab kommet til som nye modeord, der præger den pædagogiske debat.

I Sverige er der i stigende grad en forventning om, at dagtilbud skal fremme iværksætteri og foretagsomhed hos børn. I 2009 besluttede den svenske regering, at bestræbelserne på at fremme børns og unges iværksætterkompetencer skal foregå på tværs af uddannelsessystemet fra dagtilbud til videregående uddannelser. De svenske læreplaner for dagtilbud betoner de bestræbelser, eksempelvis med formuleringer om, at "børnenes nysgerighed, foretagsomhed og interesse skal opmuntres, og deres vilje og lyst til at lære skal stimuleres."

I Danmark kommer der også stadig større fokus på de kreative, innovative og eksperimenterende kompetencer i dagtilbud. I Master for en styrket pædagogisk læreplan fra 2016 står der eksempelvis, at

børn "lærer ved at opleve nyt og ved at opleve, at de fx kan bidrage til at ændre på regler og finde innovative og kreative løsninger på udfordringer i sammenhænge, de indgår i sammen med andre børn og voksne. Børns læring fremmes af at turde begå fejl, famle og slippe fantasien løs."

Kreativitet, innovation, iværksætteri og entreprenørskab vinder altså frem som begreber i såvel politik som i pædagogisk praksis. Der findes dog ikke en fasttømret definition af begreberne, men her er en forklaring på, hvad begreberne rummer i forhold til hinanden:

- Kreativitet er evnen til at gøre sig forestillinger om det, der ikke findes, og evnen til at skabe ud fra nye ideer. For børn er leg og kreativitet tæt forbundne og vigtige faktorer i barnets udvikling og læring.
- Innovation er en social proces, hvor kreativiteten bruges til at udvikle nye løsninger eller produkter.
- Entreprenørskab og iværksætteri finder sted, når der bliver handlet på mulighederne i de gode ideer, og innovationen bliver omsat til værdi for andre.

“

Med iværksætteri har dagtilbuddene fået et moderne begreb til at beskrive, hvad de gør”

ANNA ERHLIN

LEKTOR VED MÅLERDALENS HÖGSKOLA

Iværksætteri vinder frem

Spørgsmålet er, hvad det betyder for pædagogikken, at et begreb fra erhvervslivet nu møder dagtilbud? Hvordan påvirker det praksis? Anna Erhlin peger på, at der er gode muligheder for at arbejde med iværksætterkompetencer i dagtilbud. Det er en fordel, at kreativitet er et kernebegreb i dagtilbudspædagogik, og at dagtilbud allerede arbejder med børnenes personlige udvikling.

"Dagtilbuddenes læreplaner tager udgangspunkt i, at børn skal være kreative. Med iværksætteri har dagtilbuddene fået et moderne begreb til at beskrive, hvad de gør, og måske kan det tydeliggøre dagtilbuddenes arbejde med kreativitet," siger Anna Erhlin. Hun peger dog på, at der ikke findes én måde at arbejde med iværksætterkompetencer på, men flere forskellige forståelser af, hvad det vil sige at fremme iværksætteri.

Lene Tanggaard vurderer, at den nye bølge kan være en fordel for dagtilbud.

"Når innovation og entreprenørskab vinder frem som begreber på dagtilbudsområdet, kan det rykke nogle for forståelser og sætte fokus på handlingsdimensionen. Entreprenørskab handler om at skabe noget; at sætte noget i værk. Hvis pædagoger hjælper børn med at få tillid og erfaringer med egne skaberkompetencer, så kan det gavne børnene på længere sigt," siger Lene Tanggaard og fortæller, at der er sandsynlige relationer mellem det at være kreativ som barn og det at være kreativ som voksen.

Selv om dagtilbud spiller en vigtig rolle i at stimulere børns opfindsomhed og skaberkompetencer, er det vigtigt at huske på, at kreativitet og opfindsomhed ikke er noget, man kan forcere eller forhaste.

"Enhver kreativitetsforsker vil sige, at man ikke kan forcere kreativitet frem. Som psykolog vil jeg også sige, at man ikke kan forcere børns udvikling," siger Lene Tanggaard. •

FORSKNINGEN BAG

Eva Insulander, Anna Erhlin og Anette Sandberg (2015): *Entrepreneurial learning in Swedish pre-schools: possibilities for and constraints on children's active participation*. *Early Child Development and Care*.

Anna Erhlin, Eva Insulander og Anette Sansberg (2015): *Perspectives on Entrepreneurial Learning in the Early Years of Education*. *Journal of Education and Human Development* 4.

9

RÅD TIL IVÆRKSÆTTERI

1. Inspirér børnene (frem for at instruere)

Det fremmer børns iværksætterkompetencer, når pædagogen er inspirator, frem for én der instruerer børnene. Når man tilrettelægger en aktivitet eller et forløb som fx at klippe påskepynt eller lave teater, kan man godt komme til at instruere børnene i fx at lave en påskekylling på én bestemt måde frem for at inspirere og støtte børnenes egne ideer og opfindsomhed. Derfor lægger forskningen op til en opmærksomhed på, hvordan man som pædagog kan inspirere børnene.

2. Eksperimentér sammen

Som pædagog kan man udfordre børnene til at indtage rollen som "opfindere", der prøver sig frem for at finde ud af, hvad der virker bedst. Pædagogen har også en rolle i at støtte børnenes fantasi og give mulighed for at eksperimentere sammen.

3. Rammesæt børnenes egne ideer

Pædagogen kan godt rammesætte en aktivitet, men bør være opmærksom på ikke at styre den for at give plads til børnenes ideer og aktive deltagelse.

4. Støt børnenes aktive deltagelse

Iværksætteri er kendetegnet ved, at børnene er aktive og deltagende. Det giver børnene mulighed for at træffe beslutninger og være med til at udvikle aktiviteten.

5. Skab en tryk og tolerant atmosfære

Det har en betydning, at der er en tolerant og tryk atmosfære, hvor det er i orden at eksperimentere og udtrykke sig. Tryghed er en forudsætning for kreativitet.

6. Inspirér gennem fejl

Pædagogerne kan fungere som rollemodel ved selv at turde eksperimentere og begå fejl og vise, at det er i orden ikke at vide det hele.

7. Lav et autentisk læringsmiljø

Det pædagogiske personale kan fremme børnenes iværksætterkompetencer ved at facilitere samarbejdsbaserede aktiviteter, som retter sig mod den virkelige verden.

8. Reflektér sammen med børnene og med hinanden

Løbende refleksion er en vigtig del af at skabe mulighed for iværksætteri. Det handler om at være opmærksom, tålmodig og lytte til børnene ved at stille spørgsmål. Det kan give nye indsigter, som fx værdien af at børn også lærer af hinanden.

9. Giv plads til fordybelse

Skab lommer, hvor tiden dvæler og ikke dræber en kreativ proces. Der skal være regler og rutiner i dagligdagen, men også plads til at turde afvige fra det planlagte. Det er ikke alle aktiviteter, der kan presses ind i et afmålt tidsrum om formiddagen eller eftermiddagen.

BAKSPEJLET
APPRØVER

Grib børnenes ideer

Som tænkning er iværksætteri både brugbar i de kreative processer og i hverdagens små læringssituationer. Det er erfaringen hos institutionen Pakhuset, som har afprøvet pointer fra iværksætteri-forskningen for Bakspejlet.

AF PIA VINTHER DYRBY

Iværksætteri er ikke lige et ord, som de er vant til at høre i institutionen Pakhuset. Den første reaktion er da også en blanding af tilbageholdenhed og nysgerrighed, da to pædagoger Tina Ekelund og Stine Skaane Pedersen på opfordring fra Bakspejlet skal prøve at arbejde med at understøtte børnenes iværksætterkompetencer.

FØR

De to pædagoger vælger at tage afsæt i en konkret aktivitet: at lave en zoologisk have sammen med en gruppe børn. Den aktivitet ligger i tråd med noget, børnene tidligere har været glade for at lave. Pædagogerne har på forhånd overvejet, hvordan rammerne for aktiviteten skal være, og hvor meget de skal sige til børnene.

De overvejer, om de sammen med børnene skal brainstorme på, hvad der er i en zoologisk have, men vælger en mere fri ramme for – med Tinas udtryk – “at slippe kreativiteten løs”.

PROCESSEN

Tina og Stine lægger en plade midt på bordet, sætter maling, tusser, lim og sakse frem og siger til børnene, at de kan hente de materialer, de har lyst til både ude og inde.

Lige først sker der ikke så meget, fortæller Tina og Stine. Det er, som om de lige skal i gang, men så begynder alle børnene at male. Stine og Tina prøver at inspirere børnene ved at opfordre dem til at bruge alt, hvad de kan finde, men oplever også, at børnene i første omgang vælger det, som på forhånd er sat frem.

Et enkelt barn går udenfor for at finde materialer, og flere børn begynder at inddrage fimoler og andre materialer.

Stine og Tina prøver at inspirere børnene ved at introducere nye elementer i legen som fx at sætte en elefant på pladen, så børnene får øje på andre muligheder end at male. Pædagogerne deltager selv i at producere ting til det fælles værk som fx at lave balloner ud af nogle kugler, hvilket giver børnene associationer til slikkepinde.

Drageæg og ildmeteorer

Undervejs i processen henter et barn nogle store ‘flamingo’-æg, som børnene begynder at male og dekorere. Umiddelbart passer det ikke ind, fortæller Stine: “Jeg får lyst til ———→

“

Jeg får lyst til at sige:
‘Hvorfor skal
der være alle de æg
– hvad skal de?’ De hører
ikke til i mit hoved,
men det gør de
jo i børnenes”

STINE SKAANE PEDERSEN
PÆDAGOG I PAKHUSET

at sige: ‘Hvorfor skal der være alle de æg – hvad skal de?’ De hører ikke til i mit hoved, men det gør de jo i børnenes. “I stedet for at afvise ideerne begynder pædagogerne at spørge ind til dem, og æggene udvikler sig både til at være drageæg og dinosauræg, mens en dreng laver en ildmeteor ud af ler.

Det får pædagogerne til at overveje, hvad der mon ville være sket, hvis børnene bare havde fået pladen og materialer til rådighed uden en ramme som den zoologiske have – “Hvad ville de så have lavet?” spørger Tina retorisk.

REFLEKSIONER BAGEFTER

Skal alt bare være frit? Nej, det mener Tina og Stine ikke. Tina uddyber:

“Nogle børn trives med en struktureret ramme. Hvis vi fx sætter os og laver påskekyllinger, så vil nogle have glæde af at lave den samme påskekylling, mens det for andre skal være mere frit, hvis de skal have lyst til at være med. Stine supplerer:

“Børnene efterligner også meget hinanden, og det kan være et godt sted at starte med at se på, hvad de andre laver, hvis du ikke kan finde på noget selv.”

Leder af Pakhuset, Erling Kölner Jensen, tager del i snakken om forløbet. Han kommenterer: “Trivsel er ikke bare frie rammer, for nogle kan det betinget af en ret stram ramme, for det kan der være tryghed i. Så det er ikke ligegyldigt, hvordan vi tænker aktiviteterne. På den ene side skal vi rammesætte, så vi kan hjælpe nogle processer i gang, men på den anden side skal vi

også evne at turde slippe det, når bolden så ruller. Og så kan det godt være, at det ender i dinosauræg og granatsplinter”. Han fortsætter: “Så derfor er vi nødt til at snakke om en balance, og det kan man ikke lave en opskrift på.”

Balance mellem proces og produkt

I Pakhuset oplever de, at det er vigtigt at have øje for børnenes proces, da det er her, deres daglige liv udspiller sig. Men samtidig kan det være vigtigt at ende med et produkt. Igen er der tale om en balance, forklarer de.

Erling siger: “Hvis vi har defineret, hvad det skal ende med, så vil der være nogle, som ikke lykkes.”

I processen blev de to pædagoger overrasket over, hvor længe og hvor meget en af pigerne var engageret i processen. Det var en pige, som de oplever flagre, men her skulle hun ikke passe ind. Der var plads til hende. Stine konkluderer: “Så måske kan vi også

Gode råd

FRA PAKHUSET

1

Prøv det af

Giv jer selv lov til at prøve at arbejde med iværksætterlæring og undersøg, hvad det gør ved jer som pædagoger. Vi synes, det var spændende at få stillet en opgave og prøve at arbejde med det.

2

Læg vægt på processen

Se på børnenes proces frem for produktet og se på, hvad børnene får ud af det. Vi har fx talt om, hvad børnene skal have ud af at lave julegaver – er det vigtigt, at børnene har et flot produkt, eller er det vigtigt, at de har haft en spændende proces?

3

Tal om, hvordan I skaber balance

Der findes ikke en opskrift på, hvordan vi rammesætter bedst, så børnenes har mulighed for at deltage på deres præmisser, så derfor er det vigtigt, at I taler sammen om, hvordan I skaber en balance.

bruge sådan en proces til at se på børnene på andre måder,” og fortsætter:

“Hvis børnene har deltaget i processen og haft det godt, så er det jo lige meget, om nissen vender på hovedet.”

De oplever, at det handler om en tænkning. Tina uddyber: “For mig handler det om at tænke over, at der sker noget i børnenes udvikling, når de bliver sluppet løs og selv skal tænke kreativt. De lærer en masse af selv at tænke kreativt, frem for at jeg har bestemt, at de skal lave en påskekylling”.

Tænkningen kan bruges i hverdagen

I Pakhuset oplever de, at det at udvikle børnenes iværksætterkompetencer også gælder mere end kreative aktiviteter. Det kan fx også

handle om at tage sko på, fortæller Tina:

“Vi bliver dagligt spurgt: ‘Vender min sko rigtig?’ Det vil jeg gerne hjælpe med, men i stedet for kun at give svaret, kan vi også snakke om, hvordan de selv kan regne det ud.”

Stine og Tina forklarer, at det handler om, at de som pædagoger ikke kender svaret, men om, at børnene er med til at skabe det.

For både pædagoger og leder i Pakhuset giver det mening at tale om iværksætteri.

“Det er nyt, men det er ikke farligt at lukke ind i retorikken og den måde, vi tænker daginstitution på. At lukke op for kreative processer, at lukke op for at turde træde ind i et rum, hvor man ikke helt ved, hvad det ender med – det tror jeg er en gave,” slutter Erling Kølner Jensen. •

Pædagoger i Den private institution Pakhuset,
Tina Ekelund og Stine Skaane Pedersen

→ GUIDE ←

SÅDAN KOM VI I GANG

- Vi læste artiklen ‘Iværksætteri i børnehøjde’. (Se side 4).
- Vi brugte to formiddage sammen med en mindre børnegruppe.
- Vi tog afsæt i de ni gode råd fra forskningen i artiklen.

SÅDAN GJORDE VI

- Vi overvejede på forhånd rammesætningen, som fx hvor mange materialer børnene skulle have adgang til, og hvad børnene skulle inddrages i.
- Vi forsøgte undervejs at inspirere børnene ved at bringe nye elementer ind i legen og ved selv at deltage og komme med nye input til den fælles proces.
- Vi reflekterede undervejs sammen med børnene ved at spørge ind til deres ideer.
- Vi reflekterede også med hinanden om, hvad forløbet havde gjort ved os selv. Som fx om det var ok, at der pludselig kom drageæg ind i den zoologiske have.

DET ARBEJDER VI VIDERE MED

- Det er ikke så meget det konkrete projekt, vi arbejder videre med, men på at få tænkningen ind i hverdagen og i de kreative processer.
- Vi har i forvejen en krea-dag om ugen, men vil prøve at få mere fordybelse ind i de dage ved at arbejde med temaer, der strækker sig over et par gange.
- Vi vil tale med vores kollegaer og høre de gode råd op.

FORÆLDRE: **JA TAK TIL MERE INSPIRATION OG VEJLEDNING FRA PÆDAGOGERNE**

AF ANNE BREINHOLD OLSEN

Forældre ønsker mere dialog og vejledning i, hvordan de får deres børn til at lære, udvikle sig og trives, viser ny undersøgelse fra EVA. Vejledningen skal have form af inspiration og tage udgangspunkt i både forældrenes og pædagogernes viden om barnet.

Der er kommet et meget større fokus på forældrenes rolle i forhold til børnenes læring

DORTE Kousholt

Der er stort set roser over hele linjen, når forældre skal vurdere samarbejdet med pædagogerne i deres børns daginstitution. Hele 93 procent af forældrene synes, at samarbejdet fungerer tilfredsstillende, viser en stor undersøgelse fra Danmarks Evalueringsinstitut fra 2016.

Men der er også områder, hvor roserne endnu står i knop, og potentialet ikke er fuldt udlevet: Nutidens forældre er nemlig langt mere sultne efter pædagogernes vejledning, gode råd og inspiration, end daginstitutionerne giver dem, konkluderer EVA's undersøgelse.

"Rigtig mange forældre efterlyser mere vejledning og flere input fra de fagprofessionelle i, hvad de kan gøre, for at deres børn trives, lærer og udvikler sig," siger evalueringskonsulent Laura Detlefsen fra EVA. Hun står bag undersøgelsen, der bygger på spørgeskemaundersøgelser og interview blandt forældre og daginstitutionsledere.

Undersøgelsen viser fx, at 61 procent af forældrene efterspørger vejledning fra personalet i at styrke deres børns relationer, 59 procent af forældrene vil gerne have vejledning i, hvordan de styrker barnets sprog, og 71 procent ønsker vejledning i, hvordan de gør deres barn skoleparat.

Tidstypisk tendens

EVA's undersøgelse tager udgangspunkt i, at der de senere år er kommet en ret stor bevågenhed – både fagligt og politisk – om samarbejdet mellem forældre og daginstitution og et større fokus på, hvad et velfungerende samarbejde kan betyde for børns trivsel, udvikling og læring. Fx bliver forældresamarbejdet et gennemgående tema, når pædagogerne i fremtiden skal arbejde med de pædagogiske læreplaner.

For lektor Dorte Kousholt fra DPU, Aarhus Universitet, kommer det ikke som en overraskelse, at forældre i dag efterspørger mere vejledning fra pædagogerne. Hun har i mange år forsket i forældresamarbejde og i børns liv på tværs af daginstitutioner, hjem og forældreskab og har bl.a. bidraget til bogen "Forældresamarbejde – forskning i fællesskaber".

"Der er kommet et meget større fokus på forældrenes rolle i forhold til børnenes læring, og mange forældre er optagede af, om det, de gør derhjemme, nu også er godt nok. I mange almindelige hverdagssituationer kan der

derfor nu komme et ekstra lag – fx at man kender til dialogisk læsning, som man låner teknikker fra, når man læser godnathistorie for sine børn," siger Dorte Kousholt.

Uopfyldte behov

Forældrenes behov for vejledning bliver dog i mange tilfælde ikke mødt i daginstitutionerne, viser EVA's undersøgelse også. Hver anden eller flere forældre oplever fx ikke, de bliver vejledt i at styrke deres barns sproglige

udvikling, sociale relationer eller skoleparathed, selvom størstedelen af forældrene gerne vil have den form for vejledning.

Ligesom der er 60 procent af forældrene, der gerne vil have, at pædagogerne vejleder dem om barnets læring derhjemme, mens kun 45 procent af dem faktisk oplever, de får den vejledning. Hele 91 procent af lederne siger dog, at forældrene faktisk opfordres til at arbejde med barnets læring derhjemme.

"Der kan være mange grunde til den forskel i opfattelsen af, hvor meget vejledning der gives. Måske har man som ledelser et ideal for, hvad der skal foregå, som ikke helt realiseres i praksis. Det kan også være, at forældrene bare oplever det anderledes. Tit er det nok sådan, at man som pædagog tænker: 'Det har vi jo sagt,'" siger Dorte Kousholt.

Nej til opdragelsestips

Selvom forældrene ønsker sig mere vejledning inden for mange områder, er der også emner, som forældre som hovedregel ikke vil have pædagogernes vejledning i. 70 procent af forældrene siger fx nej til, at pædagogerne vejleder dem i, hvordan de som forældre bedst opfylder barnets basale behov – fx hvordan barnet skal sove eller spise – og 65 procent ønsker ikke, pædagogen skal give tips til, hvordan Alma eller Emil skal opdrages derhjemme.

"Forældrene frabeder sig ofte den vejledning, der går ind i deres privatsfære som familie, og siger nej tak til råd om den mere nære omsorg og opdragelse," siger Laura Detlefsen.

Inspiration frem for instruktion

Det kan være en svær balancegang for pædagogerne at give forældrene vejledning. Mange forældre bryder sig nemlig ikke om at få for konkrete anvisninger eller —————>

forskrifter om, hvad de bør gøre. "Jeg ville blive irriteret, hvis personalet gik ind og sagde, hvad jeg skal gøre", siger en forælder i EVA's undersøgelse. En anden siger "Personalet skal ikke synes, de kender mit barn bedst, eller bestemme, hvordan man skal opdrage sit barn".

"Vi kan se, at forældrene er meget mere åbne over for vejledning, som de oplever som konstruktiv og inspirerende, og som noget, man selv kan plukke i, frem for mere håndfaste dessiner om, hvad man bør gøre," siger Laura Detlefsen.

Vejledning en gensidig øvelse

Dorte Kousholt kan godt genkende billedet fra sin forskning. Hun oplever, at forældre på den ene side efterspørger tydelighed fra personalet om mange forhold i det daglige i institutionen – alt fra børnenes påklædning, til hvor længe afleveringen skal vare. På den anden side ønsker forældrene sig ikke detailvejledning, der går på, hvordan de skal leve deres familieliv – og hvis forældrene ikke selv efterspørger gode råd om det derhjemme, så kan det godt opleves som ret invaderende at få det.

"Det er vigtigt, at samarbejdet mellem forældre og pædagoger ikke bliver tolket som en ensrettet vej, hvor pædagogerne skal overøse forældre med standardiserede gode råd og faglig viden," siger Dorte Kousholt.

"Den øgede ansvarliggørelse af forældrene og det voksende fokus på børns læring kan også tippe over i noget ukonstruktivt og en mistillid til forældrene om, at de ikke gør det godt nok. Vi skal i højere grad tænke i, at det er et samarbejde, hvor vi ikke kan forstå barnets udviklingssituation, hvis ikke vi kigger begge steder og ser samarbejdet som en udveksling af den viden, som pædagoger og forældre hver især har," forklarer Dorte Kousholt.

Det ressourcerfulde møde er en vigtig byggesten

EVA's undersøgelse viser også, at det "ressourcerfulde møde" er en af de allervigtigste byggesten for et velfungerende samarbejde. Det ressourcerfulde møde er, når pædagoger og forældre bruger hinandens unikke viden om barnet til sammen at skabe de bedste vilkår for, at barnet trives, udvikler sig og lærer. 'Forældrene har følelserne, pædagogerne har fagligheden', som en af lederne i EVA's undersøgelse siger, og det er de ender, der, lidt firkantet trukket op, skal mødes i samarbejdet:

"Forældre og pædagoger har indsigt i forskellige sider af barnets liv, og når de perspektiver og erfaringer deles, beriges samarbejdet om barnet. Derfor er det så vigtigt, at der er en gensidig lydhørhed og respekt for hinanden, og man sammen er nysgerrige på, hvad der er vigtigt for barnet," siger Laura Detlefsen.

FORÆLDRENES HOT – OR – NOT

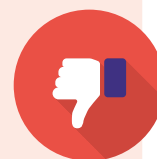
ANDEL AF FORÆLDRE, DER EFTERSPØRGER VEJLEDNING I:

1. Hvordan kan jeg gøre mit barn parat til at gå i skole?	71%
2. Hvordan kan jeg styrke mit barns læring?	71%
3. Hvordan kan jeg styrke mit barns sprog?	59%

ANDEL AF FORÆLDRE, DER EFTERSPØRGER VEJLEDNING I:

1. Hvordan får jeg hverdagen som forældre til at fungere?	17%
2. Hvilke aktiviteter kan jeg lave derhjemme med mit barn?	25%
3. Hvordan opfylder jeg mit barns basale behov for fx kost og søvn?	30%

Vidste du, at ...

... nogle forældre gerne vil have mere vejledning end andre?

- Forældre med kort uddannelse og tosprogede forældre ønsker fx i højere grad end forældre med en videregående uddannelse og forældre, der taler dansk i hjemmet, at det pædagogiske personale har fokus på barnets læring i hjemmet.
- Kortuddannede forældre og tosprogede forældre er også mere positivt indstillede over for vejledning om emner, der knytter sig til barnets opdragelse og omsorg, end de øvrige forældre er.

Gode rammer i hverdagen

For at give plads til det hele – det ressourcefulde møde, den gensidig vejledning – skal rammerne i institutionen naturligvis være på plads. Forældrene oplever, at det især er i indkøringen, at der er plads til, at de bliver spurgt om deres viden om barnet. Men når hverdagen kører, skal der også være tid til god dialog og de uformelle snakke: 90 procent af forældrene oplever fx den daglige dialog i hente- og bringesituationer som vigtig.

“Der er vigtigt med de gode rammer for dialogen i hverdagen, så der er mulighed for, at forældre og pædagoger kan være nysgerrige på hinandens perspektiver og udveksle deres viden om barnet, så de sammen kan møde barnets behov,” afrunder Laura Detlefsen.

Dorte Kousholt tilslutter sig, at det er vigtigt med tid i hverdagen til at tale med hinanden, dele sine perspektiver på barnet og finde løsninger – sammen. Forældresamarbejdet kan også få et boost af, at de gængse rammer for forældremøderne gentænkes, eller at man som personale er ret eksplicit med, hvad der ligger bag de pædagogiske handlinger.

“Som institution kan man se på, i hvilke sammenhænge man mødes, og hvordan man udveksler viden om børnene. Og så skal man huske, at institution og hjem er nogle forskellige kontekster for barnet, og pædagoger og forældre kan støtte barnets udvikling på forskellige måder,” siger Dorte Kousholt. •

FORSKERENS

4 VEJE TIL AT BOOSTE FORÆLDRE- SAMARBEJDET

1

GENSIDIGHED

Betragt vejledning som en gensidig størrelse. Tal sammen, del jeres perspektiver og viden, og find løsningerne – sammen. Spørg forældrene.

2

HVERDAGENS PÆDAGOGIK

Fortæl forældrene om, hvorfor I gør, som I gør. En konstruktiv vejledning tager afsæt i, hvad I som pædagoger gør til hverdag i institutionen. For forældre, der jo i denne sammenhæng ikke selv er fagpersoner, kan det være meget givende, når personalet forklarer baggrunden for de pædagogiske handlinger, der er i institutionen. Det kan forældrene hente inspiration fra og omsætte til, hvad de kan gøre derhjemme.

3

NYE SAMMENHÆNGE

Skab gode sammenhænge, hvor forældre og pædagoger kan mødes og udveksle viden. Måske skal forældremøderne gentænkes på en måde, så pædagogerne kan komme med deres professionelle input, samtidig med at man hører om de andre forældres erfaringer om specifikke emner, fx barnets sprog?

4

FORÆLDRESPARRING

Skab rum for, at forældrene kan støtte og vejlede hinanden. De deler mange af de samme oplevelser i hverdagen og kan have glæde af at høre om, hvordan de andre håndterer de udfordringer, der er forbundet med at gå i institution – fx når ens barn græder ved aflevering.

Rådene er udarbejdet i samarbejde med Dorte Kousholt

UNDERSØGELSEN BAG

Danmarks Evalueringsinstitut (2016): *Samarbejde mellem forældre og daginstitutioner*. Undersøgelsen bygger på spørgeskemaundersøgelser blandt 447 dagtilbudsledere og 751 forældre. Desuden indgår der kvalitative interviews med 12 dagtilbudsledere og 10 forældre.

KOMMUNIKATION

FORÆLDRE ØNSKER DIREKTE SNAK OG DIGITAL KONTAKT

Digital kommunikation vinder frem i dagtilbud. En undersøgelse fra EVA viser, at den digitale kommunikation kan gavne forældresamarbejdet, hvis den ikke erstatter den daglige snak ansigt til ansigt. Flere ledere udtrykker bekymring for, at digitalisering hæfter nogle forældre af – og dermed også nogle børn.

AF CAMILLA MEHLSSEN

Digital kommunikation er et godt supplement i forældresamarbejdet, men må ikke erstatte daglig snak. Det er det billede, som tegner sig i en supplerende analyse af data fra EVA's undersøgelse af samarbejde mellem forældre og daginstitutioner fra 2016.

Kommunikationen mellem forældre og daginstitutioner foregår i stigende grad på digitale platforme og via sociale medier såsom BørneIntra, Tabulex, Mitbarn og Facebook. Det er forskelligt, hvilke platforme daginstitutionerne benytter sig af, men undersøgelsen viser, at langt de fleste institutioner bruger en eller flere former for digitale redskaber til at kommunikere med forældrene. Blot fem procent af lederne svarer, at daginstitutionen ikke bruger digitale redskaber til at kommunikere med forældrene. Det er endnu sparsomt med undersøgelser,

der belyser digitale redskabers betydning for forældresamarbejdet. Rapporten 'Samarbejde mellem forældre og daginstitutioner' (EVA, 2016) viser en række fordele og ulemper ved den digitale kommunikation set fra henholdsvis daginstitutionernes og forældrenes perspektiv. Rapporten bygger på spørgeskemaundersøgelser og interview blandt forældre til børn i daginstitutioner og daginstitutionsledere.

Digitalt indblik i dagligdagen

En central pointe i analysen er, at mange forældre sætter pris på at kommunikere digitalt med personalet i daginstitutionen. De efterspørger især billeder, film og lyd fra barnets dagligdag, som giver dem indblik i, hvad barnet har oplevet i løbet af dagen. Fx kan billeder fra sandkassen eller skovturen være et rigtig godt afsæt for forældres dialog med barnet derhjemme.

Som en forælder udtrykker det: "Skønt at få indblik i dagligdagen, så man kan tale med barnet om det."

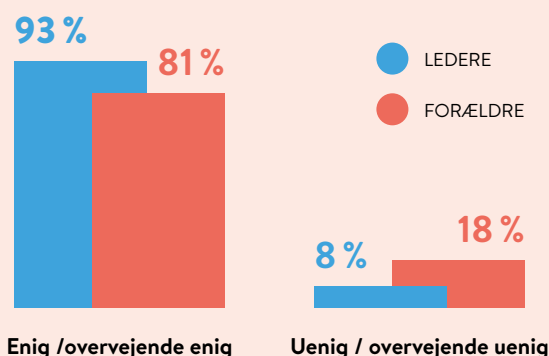
Også lederne er overvejende tilfredse med den digitale kommunikation med forældrene, blandt andet fordi de oplever, at det kan være ressourcebesparende, at alt kan findes digitalt.

Samtidig understreger både forældre og ledere, at digital kommunikation ikke må erstatte dialog og den direkte personlige kontakt mellem pædagoger og forældre. En forælder udtrykker det sådan her: "Det med at kunne læse sig frem til alting og ikke se nogen i øjnene er en dårlig udvikling."

En anden forælder mener, at det er "vigtigt, at barnet ser, at forældrene kommunikerer ansigt til ansigt, og ikke alt foregår på en skærm."

Digital kommunikation er et godt supplement

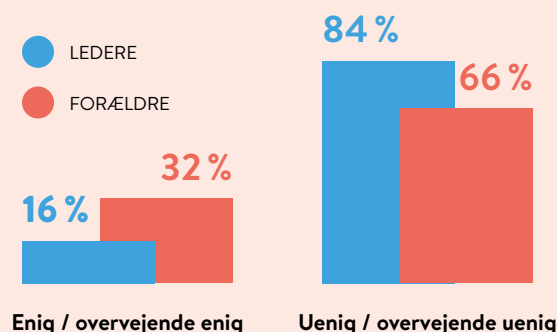
Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn:
 "Den digitale kommunikation er et godt supplement til den dialog, vi har med forældrene, når de afleverer og henter deres barn."*

*Ordlyden tager afsæt i formuleringerne fra spørgeskema rettet mod ledere. Forældrene er blevet spurgt på en lidt anden måde, fx til deres dialog med 'personalet' i stedet for 'forældrene'. Pga. afrunding summer total i ledernes besvarelser ikke til 100 %. 1 % af forældrene svarer 'ved ikke'.

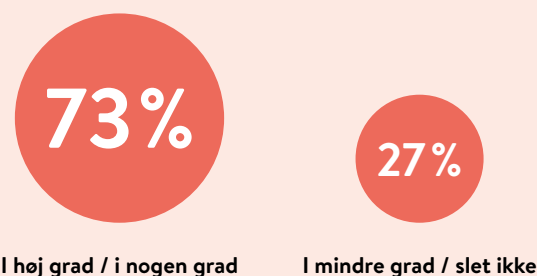
Hver tredje forælder mener, digital kommunikation erstatter daglig dialog

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn:
 "Den digitale kommunikation har erstattet en del af den dialog, vi har med forældrene, når de afleverer og henter deres barn."*

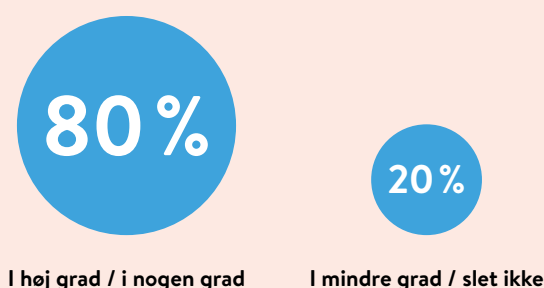

*Ordlyden tager afsæt i formuleringerne fra spørgeskema rettet mod ledere. Forældrene er blevet spurgt på en lidt anden måde, fx til deres dialog med 'personalet' i stedet for 'forældrene'. Pga. afrunding summer total i ledernes besvarelser ikke til 100 %. 1 % af forældrene svarer 'ved ikke'.

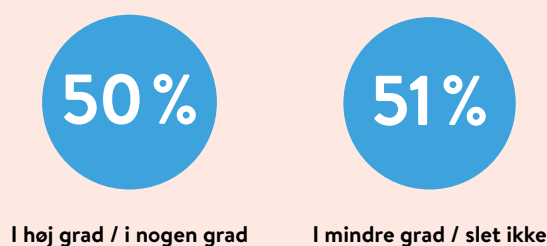
Forældre: I hvilken grad ønsker du, at personalet bruger digitale redskaber til at kommunikere med dig om dit barn?

Ledere: I hvilken grad er I tilfredse med den del af kommunikationen med forældrene, der foregår digitalt?

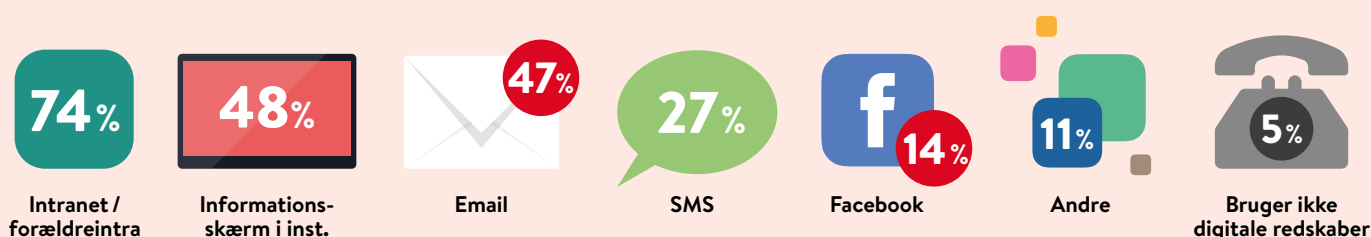

Ledere: I hvilken grad oplever du, at den digitale kommunikation hægter nogle forældre af, som ikke er vant til at kommunikere digitalt?

Pga. afrunding summer total ikke til 100 %.

Ledere: Hvilke digitale redskaber bruger I til at kommunikere med forældre?

Det har været muligt at afgive flere besvarelser på spørgsmålet.

Kan blive for styrende

Det er vigtigt at være opmærksom på, at den digitale formidling let kan få meget fokus og blive omdrejningspunktet for kontakten til forældrene. Når forældrene fx får sms'er om, hvor lang tid barnet har sovet, eller hvornår deres barn er blevet skiftet, sætter det fokus på noget bestemt i barnets dag, mens andre ting bliver skubbet i baggrunden.

Der er en fare for, at det, der egner sig til at blive formidlet digitalt, styrer samarbejdet og dialogen mellem pædagoger og forældre i en bestemt retning. Her er det vigtigt for både forældre og personale at huske på, at den digitale kommunikation fanger en mikroskopisk lille bid af alt det, barnet oplever i løbet af en dag.

Information kan gå tabt

En klar ulempe er, at den digitale kommunikation kan komme til at hægte nogle forældre af, hvis de ikke bruger digitale platforme – og dermed også børnene. Den bekymring udtrykker både ledere og forældre i interviewene. Bekymringen går især på, at noget går tabt. Som en leder udtrykker det: "Det negative ved digital kommunikation er dem, der ikke er kommet på. De mister information, fx står børn uden madpakke, fordi de ikke har fået at vide, at vi skal på tur."

Et andet eksempel på, at information kan gå tabt i den digitale kommunikation, er, når forældre registrerer barnets sygdom digitalt, fordi de så kan gå glip af viden om eventuelle sygdomme i institutionen. En forælder formulerer, at "det kan være meget rart at høre, at en sygdom florerer. Det hører man ikke nu efter digitalisering."

Fælles afklaring

Interview i undersøgelsen viser også, at der blandt forældrene er en stor holdningsmæssig spredning på, hvor meget den digitale kommunikation skal fylde. En leder fortæller eksempelvis, at daginstitutionen har afklaret med forældrene, hvad det er vigtigt at få af oplysninger på daginstitutionens app. "Det var nok med et ugen-der-gik og et ugen-der-kommer og nogle bittesmå historier fra forskellige dage."

Det kan være forskelligt fra dagtilbud til dagtilbud, hvad der fungerer bedst i samspillet med forældrene. Derfor kan det være en god ide, at dagtilbuddet sammen med forældrene reflekterer over, hvad der er det mest givtige indhold i den digitale kommunikation mellem forældre og pædagogisk personale. •

UNDERSØGELSEN BAG

Danmarks Evalueringsinstitut (2016): *Samarbejde mellem forældre og daginstitutioner.*

Undersøgelsen bygger på spørgeskemaundersøgelser blandt 447 dagtilbudsledere og 751 forældre. Desuden indgår der kvalitative interviews med 12 dagtilbudsledere og 10 forældre.

Digitale holdninger

Langt de fleste dagtilbud benytter sig af digital kommunikation med forældrene. EVA's undersøgelse viser, at der er mange forskellige holdninger til den digitale udvikling. Brug de forskellige holdninger som afsæt for at diskutere, hvordan digital kommunikation fungerer hos jer. Hvad er godt, og hvad er mindre godt? Hvad er forældrenes holdning til digital kommunikation?

DIALOG-
KORT

SPØRGSMÅL TIL REFLEKSION

Brug dialogkortene
bagerst i bladet

Børneintra
er gået all in.
Al information
til forældre går
den vej.

Den digitale
platform er en
ulempe ved
sygemelding,
tidligere dialog
ved sygemelding.

Helt klart fordele
ved det digitale:
hurtigere, vælge
til og fra, kun
positivt.

Digital
kommunikation
erstatte ikke
daglig snak.

Det ville være
rædselsfuldt
at skulle tjekke
sit barn ind
og ud.

Alt foregår på app, så forældrene
får besked, hver gang vi trykker.
I starten havde vi lyst til at få det
ned fra væggen... Men efterhånden
som vi har lært at bruge det, er
det godt, og forældrene er ovenud
lykkelige. Forældrene er glade
for app'en, især det med
at sove og afføring.

Man kan stadig bare
spørge, men den naturlige
kommunikation, der er,
når man læser noget i
institutionen, den falder
væk, når man får det
på mail.

Ikke god tid til at få
implementeret det
digitale. Hvor vigtigt er
det egentlig? Vi er jo i god
kontakt med forældrene
til hverdag.

Man kan
bladere gennem
med barnet
derhjemme og
evaluere på ting.
Ellers alt for
abstrakt at tale
med en fireårig
uden billeder.

Krav at forældre
tjekker intra
hver dag.

Forældrene sætter
pris på fotos og små
film, som gør det
nemmere at have en
dialog med sit barn
om hverdagen.

Forældre er vildt frustrerede
over intra – hvad fanden er det
for et system?

LEDERE

FORÆLDRE

VÆR EN GOD FYSISK ROLLEMODEL FOR BØRNENE

Fysisk aktivitet har stor betydning for børns udvikling og selvopfattelse. Hvilken rolle har voksne for børns bevægelse, og hvordan kan dit dagtilbud fremme fysisk aktivitet og udeliv?

AF MARIA HOLKENFELDT BEHRENDT

Min tilgang til at være fysisk aktiv har en afsmittende effekt på børnene. Hvis voksne udtrykker glæde ved at være i naturen og være aktive udenfor, vil det også påvirke børnenes glæde.”

Sådan fortæller en pædagog i en ny norsk undersøgelse om pædagogers indvirkning på børns fysiske aktivitet og glæde ved udendørs leg og naturen. Citatet afspejler en central pointe i undersøgelsen: at pædagogens fysiske adfærd og attitude smitter af på børns fysiske aktivitet.

Den norske forskning har afdækket, hvordan pædagoger ser sig selv som rollemodeller for børnene og som formidlere af udendørs fysisk aktivitet. Undersøgelsen pointerer, at både indendørs og udendørs fysisk aktivitet er vigtig for børns udvikling, selvopfattelse og relationer til andre – og pædagoger kan fremme den udvikling.

Giv plads til kroppen

Lektor i idræt og psykologi ved Professionshøjskolen Absalon Sisse Winther Oreskov forsker i børns kropslige, motoriske og sanselige udvikling og har ofte kroppen som omdrejningspunkt i sine projekter. Hun har

blandt andet bidraget til at få kroppen mere ind i undervisningen på pædagoguddannelsen og arbejdet med at udforske begrebet kropsglæde hos børnehavebørn.

“Pædagogen har kroppen med på arbejde hver dag, så den måde, han eller hun bruger den på eller er i rummet med sin krop, får betydning for, hvordan det er legalt for børnene at være i rummet med deres kroppe. Det er vigtigt at være opmærksom på, hvordan man som pædagog og institution reagerer på fysisk udfoldelse. Hvilken krops- og bevægelseskultur har vi skabt i vores institution? Er det den, vi vil have?” spørger Sisse Winther Oreskov og påpeger, at barnets selvopfattelse udvikles gennem mødet med andre. Det gælder også barnets fysiske udfoldelse.

“Hvordan bliver børnene mødt, når de udfordrer deres krop ved fx at klatre i træer? Bliver de støttet i at vurdere, hvilke grene der kan holde deres vægt, og hvilken vej der er god på vej op i træet, eller får de at vide, det er farligt, og at de ikke må klatre op? Eller bliver de nederste grene ligefrem savet af, så børnene ikke har mulighed for at komme op i træet? Må børnene fx cykle ned ad bakker, eller bliver dette stoppet med begrundelser om, at det er for farligt?” siger Sisse Winther Oreskov.

“

Det er vigtigere,
at børnene er
fysisk aktive
i børnehaven,
end at de lærer
at sidde stille
på en stol”

SISSE WINTHIER ORESKOV

LEKTOR VED

PROFESSIONSHØJSKOLEN ABSALON

Sansebombardement kræver øvelse

Nogle af de undersøgelser, der er foretaget omkring krop og bevægelse, peger på, at dagtilbuddene prioriterer de stillesiddende og lydsvage aktiviteter, fortæller Sisse Winther Oreskov. Det kan gøre det vanskeligt for den meget aktive krop at være i institutionerne, ligesom det kan medføre – siger lektoren – en motorisk udfordret generation.

“Det er groft sagt i 0-6-årsalderen, at hele sanseintegrationen falder på plads i kroppen. Hvis kroppen holder sig for meget i ro, kan det få konsekvenser for mange aspekter af barnets videre liv,” siger Sisse Winther Oreskov.

Hun fortæller, at den vestibulære sans (der bl.a. sørger for, at vi kan holde balancen), den kinæstetiske sans (der bl.a. sørger for, at vi kan bruge muskler og led) og den taktile sans

(der bl.a. sørger for, at vi kan registrere fysisk og psykisk kontakt med andre) sammen med de øvrige sanser bliver påvirket flere millioner gange i sekundet.

“Vi kan kognitivt kun bearbejde et minimum af de sanseindtryk. Derfor skal børn lære, hvilke af dem der blot skal køre per automatik, og hvilke der skal bearbejdes kognitivt. Så hele arbejdet med at sortere og bearbejde de indtryk kræver øvelse”, forklarer hun.

Bevægelse gavner skoleparathed

Man kan forledes til at tro, at børn skal lære at sidde stille på stolen og modtage beskeder i børnehaven, hvis de skal være klar til at komme i skole. Men det, der gør børn skoleparate, er ikke at øve sig i at sidde stille, men lige det modsatte.

“Hvis børn skal kunne sidde stille i skolen, er det rigtig vigtigt, at de har bevæget sig meget i børnehaven, for så er en lang række krops- og sanseindtryk automatiserede, så børnene kan sidde stille på stolen uden at blive distraheret af fx mærket i sweateren, trafikstøjen udenfor eller at holde balancen. Så det er faktisk vigtigere, at børnene får stimuleret og integreret sanseindtrykkene via fysisk aktivitet, end at de lærer at sidde stille i børnehaven,” pointerer Sisse Winther Oreskov og sammenfatter, at børnene gennem fysisk aktivitet lærer en række færdigheder af betydning for skoleparathed, fx at regulere følelser, modtage fælles besked, aflæse kropssprog, vente på tur og empati.

Kroppen afslører sig selv

Netop af den grund er det centralt at huske, at en af pædagogernes mange opgaver er at åbne verden for børnene.

“Pædagogen skal også være med til at vise forskellige måder at bruge sin krop på og være i verden med den,” påpeger Sisse Winther Oreskov, men siger samtidig, at en krop, der gør noget, den ikke har lyst til, afslører sig selv:

“Jeg hører ofte sætningen ‘så må jeg tage den professionelle kasket på, selvom jeg ikke lige har lyst til at lave fysiske aktiviteter’. Her vil ens krop afsløre, at man ikke synes, den fysiske aktivitet, man laver, er sjov og meningsfuld. Det mærker børnene straks. Så det professionelle ligger i at gøre aktiviteten meningsfuld for såvel en selv som for børnene,” siger hun og råder:

“Det gælder om at få en øget bevidsthed om, hvordan den personlige krop indgår i det

?

SPØRGSMÅL TIL REFLEKSION

Hvilken krops- og bevægelseskultur har vi skabt i vores institution?

- Er det den, vi vil have?
- Hvordan bliver kropslig udfoldelse mødt hos os?
- Kan vi genoverveje vores 'regler' for fx hop fra borde og klatrestativer?
- Har vi blik for den vigtige risikofyldte leg?
- Hvilken rolle indtager vi hver især, når det handler om fysisk aktivitet?

3

TILGANGE

Det pædagogiske personale har indflydelse på børns deltagelse i fysisk leg på tre måder, viser den norske forskning.

1 At være en fysisk rollemodel

Her handler det både om at være facilitator og supporter samt at fungere som en direkte rollemodel gennem kropslig kommunikation ud fra devisen om, at børnene gør det, de voksne gør. Pædagogens fysiske adfærd og attitude fremmer børns involvering i fysisk leg.

“Jeg oplevede min egen rolle udendørs som facilitator og supporter. Det er en aktiv rolle. Jeg er ikke altid inkluderet i legen, men somme tider ser jeg mig selv som en facilitator i forskellige aktiviteter.”

2 At understøtte og give respons

Her lægger det pædagogiske personale vægt på, at børn har brug for anerkendelse og bekræftelse, både af deres følelser og handlinger. Det er nødvendigt at tilpasse de fysiske/motoriske opgaver i forhold til det enkelte barns behov og udviklingsniveau.

“Børn bliver mere nysgerrige i naturen, og børns nysgerrighed udfordrer os, så vi bliver nødt til at være mere fleksible. Nye impulser fremmer relationerne mellem deltagerne i fysisk leg. Jeg bliver mere undersøgende, nysgerrig og spontan i naturen – måske fordi børnene er det.”

3 At skabe en afsmittningseffekt

Her er personalet opmærksomme på, at pædagogens tilgang til fysisk aktivitet har en afsmittende virkning på børnene. Fysisk kommunikation i form af energi, vitalitet og kropslige udtryk har også afsmittende virkninger på børns deltagelse i og glæde ved fysisk aktiv leg.

“Min tilgang til at være fysisk aktiv har en afsmittende effekt på børnene. Hvis voksne udtrykker glæde ved at være i naturen og være aktive udenfor, vil det også påvirke børnenes glæde.”

professionspædagogiske arbejde, være bevidst om sin egen kontakt til kroppen og bruge de kropssignaler, man fornemmer i det pædagogiske arbejde, som en vej til, hvordan man møder den anden – fx barnet – i relationen.”

Hun foreslår, at samtaler om kroppen indgår i den pædagogiske sparring f.eks. ‘Jeg lagde mærke til, at Hans blev helt rolig til samling, da du lagde en hånd på hans lår’ eller, ‘Jeg lagde mærke til, at Signe fik mod til at være hønemor i ‘Kom hjem alle mine kyllinger’, når du sad bag hende på hug. Eller ‘Jeg kunne se, Magnus blev stolt, da du satte dig i øjenhøjde, tog hans hånd og kiggede ham i øjnene og sagde tak for hjælpen med at dække bord’.

“Alle sammen ting, som mange pædagoger er rigtig dygtige til, men for mange er det ubevidst og ikke italesat viden,” understreger lektoren.

Mudderhuller hitter

Udendørs leg sætter gang i fysisk aktivitet. Når børn er udenfor, er der ofte øget bevægelse involveret og mere gang i kreativitet og fantasi – særligt når udendørsaktiviteten foregår nye steder. Det dokumenterer den norske forskning også.

“En tur ud i ‘den vilde natur’ eller til en større legeplads medfører, at børnene bliver opmuntret til at søge deres nærmeste udviklingszone – dvs. det næste ‘trin’ på vejen til at kunne noget mere. De kan altid lige sætte nogle nye ting oven på hinanden, når en gren eller klatre lidt højere op. Her er der mulighed for den risikofyldte leg, man som pædagog måske gerne ville mindske, men som vi ved, er så vigtig for barnets udvikling, motorik og risikostreng. Og det, der netop sker udenfor, er jo fx det at slås med pinde, at klatre i træer eller at balancere på store træstammer,” påpeger lektoren.

Hun siger dog også, at børnene kan få en masse ud af at være på den velkendte legeplads:

“Jeg har deltaget i en undersøgelse, som viste, at noget af det, børnene holdt mest af på deres legeplads, var mudderhullerne. Så man bør måske tænke over ikke at lukke dem af – selvom tøjet bliver vådt og beskidt. Det er vigtigt, at børnene får deres egne erfaringer med, hvad våde fødder medfører, samtidig med at de har det sjovt og er fysisk aktive. Det er nemlig udviklende for børnene at få nogle erfaringsskrammer,” siger Sisse Winther Oreskov. •

FORSKNINGEN BAG

Kathrine Bjørgen og Birgit Svendsen: *Kindergarten practitioners' experience of promoting children's involvement in and enjoyment of physically active play, Norge, 2015*

DET KAN VI LIDE PÅ LEGEPLADSEN

De ældste børn foretrækker legemiljøer, hvor der er plads til uforudsigelig leg og rollelege, viser forskning. Bakspejlet har bedt en række større børnehavebørn tegne og fortælle, hvad de kan lide at lave, når de er ude, og hvad de kunne tænke sig mere af.

AF MARIA HOLKENFELDT BEHRENDT

SELMA, 5 år

Hvad vil du gerne have mere af på legepladsen?

Et klatrestativ med en vild rutsjebane, så det ikke er så kedeligt.

Hvad kan du bedst lide – at være på tur eller på din børnehaves legeplads?

At være på tur. Vi tager i parken eller på andre store legepladser, der er meget sjovere, fordi der er mere at lave.

Hvad er det kedeligste ved jeres legeplads?

At der ikke er nok gynger til alle. Og så skal jeg dele med Asta, men jeg vil gynde på min egen gynde.

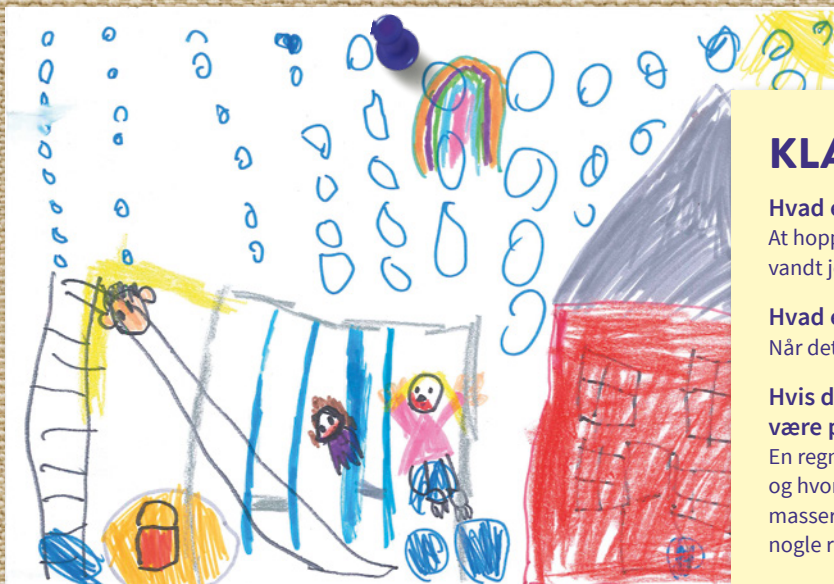
Legehus, Selma og veninder, der leger far, mor og børn i huset som prinsesser ►

FORSKNINGEN BAG

I forskningsprojektet *Hvilken innvirkning har barnehagens fysiske utemiljø på børns lek og de ansattes pedagogiske praksis i uteromme* har forskeren Trond Løge Hagen fra Norge undersøgt, hvordan børn bruger det fysiske udemiljø i børnehaver. Forskeren har brugt metoder som at observere børnenes leg, fået guidede ture på legepladsen af børnene, fået børnene til at tegne og har interviewet børnene.

KLARA, 5 år

Hvad er det bedste, du har oplevet på en tur?

At hoppe højt på trampolin – vi lavede en konkurrence, og den vandt jeg, fordi jeg hoppede højest.

Hvad er det bedste på legepladsen?

Når det snør, og vi gynger højt og hopper ned fra gyngen i sneen.

Hvis du kunne bestemme, hvad der skulle være på legepladsen, hvad ville det så være?

En regnbue-tunnel-labyrinth i flotte farver, hvor der er lidt mørkt, og hvor man kan tage en lommelygte og lyse. Og så skal der være masser af træer og dinosaurer. Og så kunne jeg godt tænke mig nogle ringe, man kan svinge sig i og rulle rundt i.

◀ Klara og veninden Lea med bold, laver sand-gran-kager i skoven og ved sandkassen og i legehuset – det regner, fordi Klara elsker at hoppe i vandpytter

STORM, 6 år

Hvad kan du bedst lide at lave på legepladsen?

Jeg kan bedst lide at klatre. Det er sjovt at klatre højt op. Og så er der fælder, og så falder man ned, fordi man ikke ved, de er der – det er rigtig sjovt og farligt.

Hvis du kunne bestemme – hvad ville du så gerne have på jeres legeplads?

En meget stor rutsjebane, som svinger og drejer ud til siderne, så man kører hurtigere og ud og op ad siderne. Fordi den vi har, går bare ligeud, og det er kedeligt.

Hvad er det kedeligste ved jeres legeplads?

At stå i kø, fx ved rutsjebanen. Det er spild af tid.

Klatrestativ og klatretræ med tornebush ved siden af og Storm selv på vej op ▶

5

fund fra
forskningen

Sådan leger børn på legepladsen

1

Gynger og klatrestativet er som regel de mest populære legeredskaber blandt børnene.

2

De ældste børn mister med tiden interessen for legepladsens velkendte legeredskaber, fordi de har udforsket dem og kan mestre alt, hvad de rummer.

3

Legeredskaber med få funktioner keder børnene sig hurtigere over, fordi de kun kan bruges på få måder og kun i en kort periode i børnenes udvikling.

4

Ældre børn 'genfortolker' ofte de velkendte legeredskaber og bruger dem på nye måder – til fx rollelege.

5

Børnene foretrækker legemiljøer med mulighed for uforudsigelige leg og socialt samvær, som børnene selv finder på og tager initiativ til, og som de oplever som relativt fri.

Kaptajnen og de hemmelige agenter

Børnehaven er ikke lige demokratisk for alle

DEMOKRATI

Ikke alle børn har lige let ved at knække koderne til børnehavens demokratiske fællesskab. Hvis flere børn skal med, kræver det, at man i dagtilbuddet arbejder systematisk med at skabe rum, hvor børnene får mulighed for at engagere og involvere sig.

AF TRINE BECKETT

Børnemagt nu! Sådan lød et slagord i 70'erne for børnebevægelsen, der arbejdede for, at alle børn skulle have maksimal indflydelse på eget liv. Og selv om der er et godt stykke vej fra 70'ernes slagord til det, der i dag foregår i landets dagtilbud, er det overordnede formål det samme som dengang – at give børnene mulighed for at opleve at have indflydelse på deres dagligdag.

Børn ved godt, hvem der bliver hørt

Men hvordan oplever børnene selv deres mulighed for at komme til orde? Det har den norske forsker Mari Pettersvold undersøgt. I et studie, baseret på interviews med 41 femårige i fire børnehaver, afdækker hun, at det demokratiske fællesskab ikke er lige tilgængeligt for alle.

Helt overordnet er det børnenes vurdering, at de voksne bestemmer. Og det har børnene det fint med, så længe de oplever, at reglerne er retfærdige. Men, viser studiet, børnene konstaterer samtidig, at nogle børn har lettere ved at få indflydelse på reglerne end andre. Og nogle børn har lettere ved at omgås reglerne end andre.

“Børn ved godt, hvem der bliver hørt, og hvem der ikke bliver hørt. De ved, at man må være god til at sige de rette ting på det rette tidspunkt, hvis man skal være med til at bestemme,” siger Mari Pettersvold.

Kaptajner og småchefer

I det norske studie kalder de voksne de indflydelsesrige børn for “kaptajner” eller “småchefer”. Børnene selv beskriver, at disse kaptajner har til opgave at “bestemme lidt, snakke sammen og blive enige.” Ser man nærmere på, hvem der får rollen som “kaptajner”, er det oftest de ældre børn og som regel børn med et veludviklet sprog.

Den danske professor Stig Broström, der i mange år har forsket i børns deltagelse, forklarer:

“Vi kan se af vores videoobservationer, at de børn, der fungerer bedst i en rundkreds fx til samling, er de børn, der har et sprog og har noget at fortælle om,” siger Stig Broström, der også peger på, at børn, der kommer fra ressourcestærke hjem, har lettere ved at gøre sig gældende.

“Det barn, der sidder ved middagsbordet hjemme og får lov til at svare på spørgsmål som: ‘hvordan gik din dag?’ ‘hvem har du leget med, og hvordan?’ bringer ressourcen til at tage del i et fællesskab med ind i dagtilbuddet og får lettere ved at gøre sin stemme gældende,” siger Stig Broström.

Hemmelige agents hemmelige liv

Et er at udtrykke sig og blive hørt, noget andet er at få indflydelse på sin dagligdag, hvis man synes, at de regler, som de voksne laver, ikke er retfærdige. Generelt er det vanskeligt for børnene at gøre åbenlys modstand mod de regler, voksne har sat op, konstaterer Pettersvold. Børnene kan nemlig godt lide deres pædagoger og har et ønske om at høre til i børnehaven. De vil helst ikke blive opfattet som en af “de slemme” eller vrede.

Derfor vælger nogle børn at undgå den åbne modstand og finder i stedet alternative måder at omgås reglerne på. De beskriver det som at være “spioner” eller “hemmelige agenter”.

Et eksempel på, hvordan det foregår, kommer fra femårige Kristian, der fortæller, hvordan han og vennen Timian låste sig inde på toiletet, fordi de ikke ville med på tur. Og drengen Anders beskriver, hvordan han gemmer sig bag gardinet “som en spion,” hvis der er noget, han vil undgå.

Blandt forskere er der nogle, der betragter børnenes hemmelige liv som et sundhedstegn ud fra en tanke om, at “børn ikke skal være alt for lydige,” fortæller Pettersvold. Den opfattelse deler hun ikke selv. Tværtimod.

“I længden er det en meget lidt holdbar strategi, fordi det skaber en splittelse mellem børn, fremfor at de får en anledning til at stå sammen. Den åbne kritik og mulighed for at gøre sig gældende er langt at foretrække,” siger Mari Pettersvold, der opfordrer pædagoger og ledere til at arbejde på at give børn mulighed for at få indflydelse via åbne demokratiske processer.

Opdagelse frem for opdragelse

Men hvordan kan man så konkret gøre det? Pettersvold forklarer:

“Der er to måder at deltage på. Enten kan man pålægge børnene, at de skal lære at opføre sig demokratisk. Eller man kan skabe situationer, som inviterer til at deltage. I stedet for at fortælle, hvad der er det rigtige at gøre, kan man skabe et rum, som det er muligt for alle at tage del i, så børnene oplever, at de har brug for fællesskabet, og at problemer kan løses i fællesskabet,” siger Pettersvold, der dog erkender, at det er lettere sagt end gjort.

Broström giver et eksempel fra den pædagogiske dagligdag. Han beskriver, hvordan en pædagog forberedte en samling ved at tale med en pige, der normalt var meget stille. Pigen havde været på ferie hos sin farmor og lært nogle ord på fransk. Til samlingen opfordrede pædagogen hende til at lære de andre børn at sige ord som “merci” og “oui”.

“Med pædagogens hjælp kom hun i rampe-lyset og blev hjulpet til øget selvværd og status. Hun blev inddraget, så hun kom tættere på at kunne få en position, hvor hun kan få indflydelse,” siger Stig Broström.

Demokrati er noget, man øver sig i

Pettersvold vurderer, at de demokratiske processer også kan styrkes ved at involvere hjemmet og invitere forældrene ind i arbejdet med dem, så børnene også derhjemme øver sig i fx at tage ordet og gøre sig gældende.

“Man skal involvere forældrene, som du involverer børnene – ved at opfordre til at skabe situationer derhjemme, hvor børnene fremstår på andre måder, end de plejer,” siger Mari Pettersvold.

Hun slutter af: “Demokrati er noget, man øver sig i. Børn skal lære, at de gerne må gøre modstand, og at det er en del af demokratiet at være uenige. Man skal ikke vokse op og fortsætte et helt liv som “hemmelig agent.” •

FORSKNINGEN BAG

Pettersvold, M. (2015). *Barns demokratiske deltagelse i barnehagen: fordring og udfordring. En kritisk, tolkende studie av vilkår for at barns rett til medvirkning i barnehagen kan realiseres i samsvar med intensjonene.* Doktoravhandling. Lillehammer: Høgskolen i Lillehammer.

Hvad siger dagtilbudsloven om demokrati?

Demokratisk dannelse er en del af dagtilbudsloven og dermed en bunden opgave i danske dagtilbud. Loven siger:

Stk. 4. Dagtilbud skal give børn medbestemmelse, medansvar og forståelse for demokrati. Dagtilbud skal som led heri bidrage til at udvikle børns selvstændighed, evner til at indgå i forpligtende fællesskaber og samhørighed med og integration i det danske samfund.

Også Master for en styrket pædagogisk læreplan har fokus på børns demokratiske kompetencer. Det formuleres som følger:

Dagtilbud skal ikke kun bidrage til at udvikle børns selvstændighed og evne til medbestemmelse, men også deres forståelse for, indlevelse i og solidarisk handlen i forhold til andre. Dannelse refererer både til det pædagogiske formål, indhold og form. Dannelse, ligestilling og demokrati må medtænkes i det konkrete hverdagsliv i dagtilbuddet, således at børnene oplever at medvirke i og have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur.

Hvad siger børnene om demokrati?

“Kaptajner... skal bestemme lidt, snakke sammen og blive enige.”

Fabian, 5 år.

“Det at bestemme over sit liv er at bestemme det, man tænker.”

Klara, 5 år.

Kilde: Mari Pettersvold (2015), *Børns perspektiver på demokrati barnhagen*.

Hvad siger børnene om muligheden for indflydelse i børnehaven?

52,9

57,6 %

svarede i 2016 positivt på spørgsmålet:
Oplever du, at du nogle gange er med til at bestemme, hvad I laver?

Kilde: Dansk Center for undervisningsmiljø (2016), *Dagtilbudstermometeret*

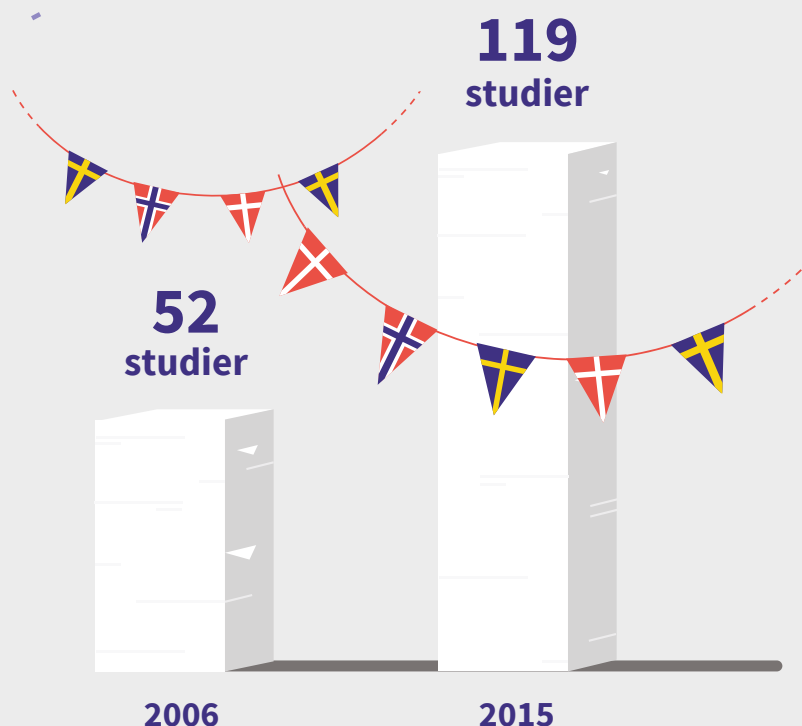
VOXPOP

10 ÅR MED FORSKNING I DAGTILBUD

I år er det 10 år siden, vi i Skandinavien begyndte at kortlægge al dagtilbudsforskning. Professoren, politikerne og pædagogerne giver deres syn på de vigtigste tendenser – og hvad vi skal have mere af?

STORT BOOM I FORSKNINGEN PÅ 10 ÅR

Der er sket en markant stigning i, hvor mange forskningspublikationer om dagtilbud der udgives årligt.

FAKTA

Skandinavisk forskning om dagtilbud er siden 2006 årligt blevet kortlagt og kvalitetsvurderet. I alt 749 studier er blevet vurderet gennem de sidste 10 år, og 586 studier er blevet godkendt, dvs. de har en sådan kvalitet, at de indgår i forskningsdatabasen NB-ECEC. Den nye rapport med kvalitetsvurdering af årets forskning og perspektivering gennem ti år er udarbejdet af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning.

Børne- og socialminister
Mai Mercado

Politikeren:

“Vi skal have mere viden, der kan bruges i praksis”

Siden vi begyndte at kvalitetsvurdere forskningen på det pædagogiske område, er antallet af studier, der publiceres årligt, steget støt. I 2015 så 119 nye studier dagens lys, hvilket er mere end en fordobling i forhold til de 52 studier, der kom i 2006.

Det har altid været Norge og Sverige, som har bidraget med mest ny forskning, og Danmark er i dag ophavsland til en mindre andel af studierne, end vi var for ti år siden.

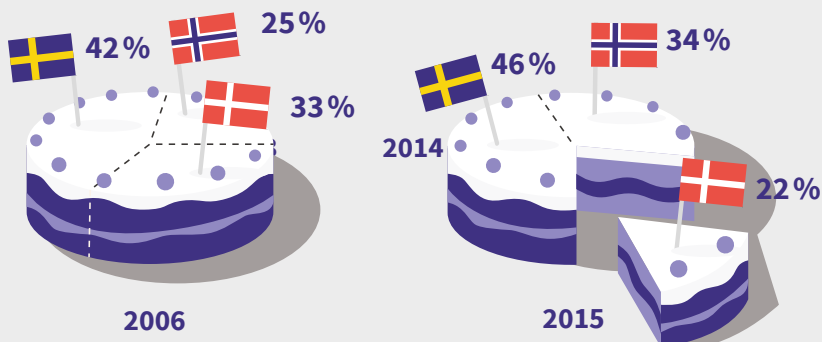
Ifølge børne- og socialminister Mai Mercado (KF) er det rigtigt positivt, at der i dag publiceres mere forskning.

“Det er rigtig positivt, at dagtilbuddenes betydning efterhånden begynder at afspejle sig i mængden af ny viden i de nordiske lande. Viden er nemlig afgørende for, at vi hele tiden kan udvikle området. Vi skal hele tiden blive klogere på, hvordan vi konkret tilrettelægger læringsmiljøer, der styrker fx børns sociale

kompetencer og vedholdenhed, og hvad der skal til for at løfte udsatte børn, så de får bedre fremtidsmuligheder,” siger Mai Mercado.

Hun understreger, hvor betydningsfuldt det er at indsamle og formidle viden, som kan bruges ude i dagtilbuddene:

“Det er vigtigt at satse mere på praksisnære forsøg med tættere samarbejde med bl.a. sundhedspleje og forældre og på både igangsættelse, indsamling og formidling af ny viden og inspiration til dagtilbuddene. For det er ikke nok med viden. Viden skal også være relevant og bruges i praksis,” siger Mai Mercado.

DANMARK BIDRAGER MED EN MINDRE BID AF KAGEN

Danmark er ophavsland til færre studier målt på procent i dag end for 10 år siden.

Professor
Jan Kampmann

Professoren:

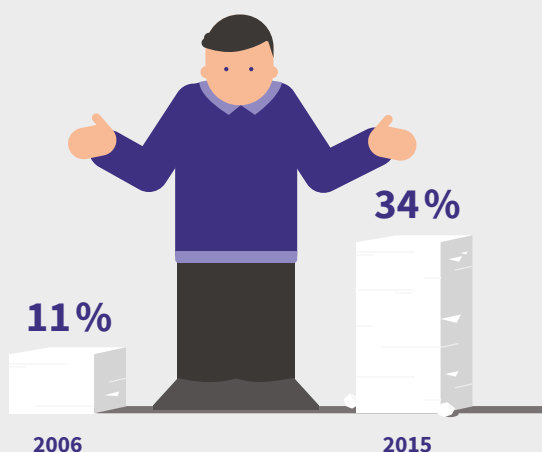
“Forskning er mere end quick fixes”

En mere kedelig tendens i udviklingen af forskningen gennem de seneste ti år er, at kvaliteten af forskningen er dalet: Der er flere studier, som ikke har en god kvalitet, og som derfor ikke bliver optaget i den skandinaviske forskningsdatabase.

Professor Jan Kampmann ved Roskilde Universitetscenter synes, det helt overordnet er en rigtig positiv udvikling, at der er kommet

KVALITETEN AF FORSKNINGEN DALET

I 2015 får langt flere studier betegnelsen “lav evidensvægt” end i 2006. Dvs. der i dag er mere forskning, hvor resultaterne ikke vurderes som troværdige, og som ikke optages i den fællesnordiske forskningsdatabase.

meget mere forskning om dagtilbud. Men han finder det mindre overraskende, at flere studier i dag vejes og findes for lette, bl.a. fordi en større politisk interesse for dagtilbudsområdet har skabt større efterspørgsel efter viden:

“Vi har fået flere nye forskningsmiljøer på banen, og de skal først til at opbygge kompetencerne til at gennemføre forskning.”

Generelt er det også positivt, at der på pædagoguddannelsen er kommet en større optagethed af forskningsbaseret viden, men man skal også passe lidt på, at man ikke tror, at man i forskningen kan finde alle svar, siger Jan Kampmann:

“Det er vigtigt, forskningen fortsat har blik for pædagogfagets værdier.” •

Formand for BUPL
Elisa Bergmann

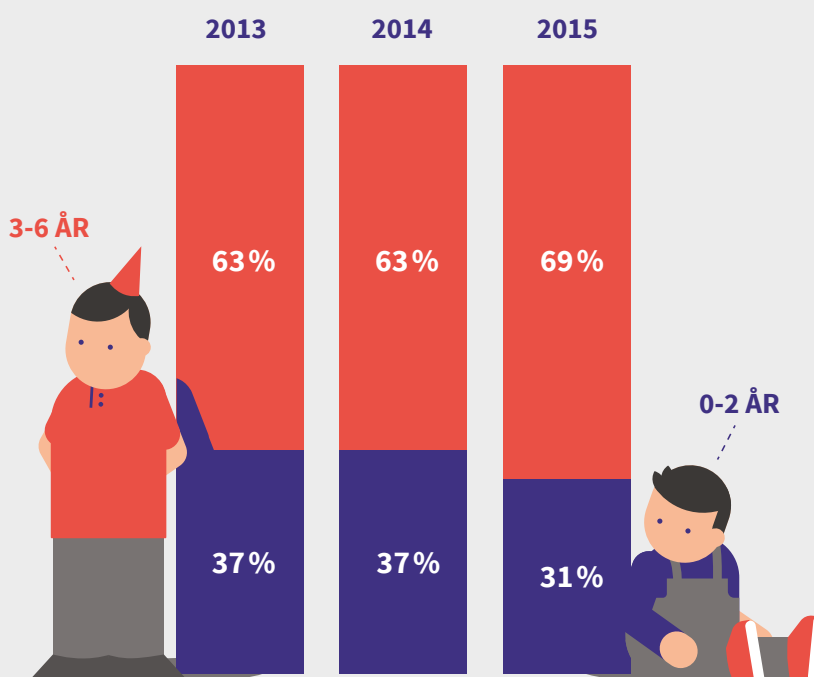
Pædagogernes formand:

“Vi må ikke overse de yngste”

Det har altid været de 3-6-årige børn, som har fået mest opmærksomhed i forskningen: Typisk handler to ud af tre studier, der har børn som informanter, om de 3-6-årige, mens kun en ud af tre studier beskæftiger sig specifikt med de 0-2-årige.

Det ærgrer formanden for BUPL, Elisa Bergmann, som understreger, hvor afgørende de første år i et barns liv er, og hvor vigtigt det er, at også de allermindste børn mødes af en stærk pædagogfaglighed:

“Politikerne begynder i stigende grad at anerkende betydningen af høj kvalitet i daginstitutionerne, men vi har brug for mere forskning, der sætter fokus på, hvordan den stærke pædagogfaglighed kommer de mindste børn til gode.”

0-2-ÅRIGE SIDDER PÅ BAGSÆDET

Det er notorisk de 0-2-årige, der får mindst opmærksomhed i forskningen.

“Det gælder f.eks. betydningen af ordentlige normeringer og tid til løbende at udvikle sit pædagogiske arbejde. Vi skal have forskning tæt på praksis, som pædagogerne kan bruge, når de reflekterer over deres eget pædagogiske arbejde. 0-2-års-området skal styrkes, så vi kan bidrage bedst muligt til gode børneliv her og nu og gode livsmuligheder på længere sigt. Det skal forskningen hjælpe med.”

Forskningen må ikke blive for utilgængelig

Til gengæld er oplever BUPL-formanden det som noget delvist positivt, at engelsk er blevet det mest populære sprog at skrive afhandlinger, disputater o. lign. på – halvdelen af al forskningen er i dag 'in English', mens det kun gjaldt for 4 procent for 10 år siden.

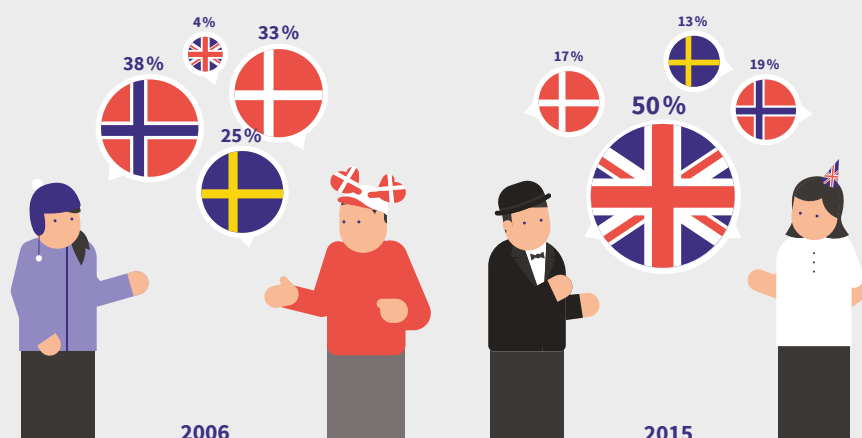
“Mange lande fra hele verden er interesserede i den nordiske tilgang til daginstitutionerne, og vores børnesyn i Danmark er meget populært, så set i det lys er det positivt, at forskningen formidles på engelsk.”

Forskning på engelsk kan dog også gøre forskningen utilgængelig for pædagogerne, og det er problematisk, mener Elisa Bergmann:

“Generelt er det faktisk et problem, at forskerne typisk skriver til andre forskere, når de skal formidle resultaterne. Og ikke til dem, som forskningen handler om – nemlig pædagogerne. Vi har brug for, at forskerne i højere grad inddrager pædagogerne i selve forskningsprocessen. Især hvis forskerne virkelig ønsker, at pædagogerne skal bringe forskningen i spil i praksis ude i hverdagen på gul stue,” siger Elisa Bergmann.

IN ENGLISH, PLEASE

Engelsk er i dag det mest populære sprog at publicere forskning på, og der er sket et stort fald i studier, der udgives på svensk, dansk eller norsk.

KVALITET

8

elementer der giver dagtilbud af god kvalitet

Hvad er god kvalitet i dagtilbud?
Kom med EVA på rundtur i forskningen
og få styr på otte af de vigtigste elementer
i et toptunet læringsmiljø.

Der er mange måder at udvikle og styrke kvaliteten af et dagtilbud på. Men hvilke 'knapper' kan man ifølge forskningen skruer på for at få endnu mere kvalitet?

Det kommer en ny opsamling på pointer i dansk og international forskning, som EVA står bag, med bud på.

Med afsæt i forskningen viser opsamlingen fra EVA, at otte temaer er særligt betydningsfulde for kvaliteten i et dagtilbud. Nogle af temaerne omfatter rammer, som ikke blot forandres i den pædagogiske praksis fra den ene dag til den anden, men andre kan man som dagtilbud godt spejle sig i og overveje sin egen praksis i forhold til.

"Det er vigtigt at have et helhedsorienteret billede på god kvalitet for at give børnene de bedste muligheder for udvikling, trivsel og læring. Det giver et godt afsæt for ens egne drøftelser af, hvad man selv gør – og gerne vil gøre mere af fremadrettet for at skabe stærke læringsmiljøer," siger Signe Bohm, der er dagtilbudschef hos EVA. •

1

Interaktioner mellem børn og voksne

Voksnes interaktion med børnene er den mest afgørende faktor for god kvalitet i et dagtilbud. For at skabe god interaktion med børnene skal det pædagogiske personale hyppigt være i kontakt med hvert barn, være nærværende i kontakten og inddrage børnene i at planlægge aktiviteter og løse praktiske opgaver, så de føler sig som en del af et ansvarligt fællesskab.

3

Leg

Leg kan have mange former og formål, men det er i legen, at børnene øver deres sociale og sproglige kompetencer. Pædagogerne spiller en afgørende rolle for børnenes leg. De voksne kan fx styrke børnenes engagement ved at deltage ligeværdigt i legen og hjælpe børnene videre, hvis de går i stå eller bliver uvenner. Det giver en mere intens, aktiv og varig leg.

2

Normering og gruppestørrelser

En høj normering har positive effekter på børns udvikling af kognitive og sproglige kompetencer og skoleparathed. Det viser flere studier, som fremhæver, at normering bl.a. har indflydelse på, hvordan dagen organiseres og for personalets tid til at være sammen med børnene og til at forberede sig fagligt.

Samtidig viser forskningen, at børn i mindre gruppestørrelser udviser færre tegn på stress. Det skyldes, at mindre børnegrupper fremmer en bedre interaktion mellem børnene og mere opmærksomhed fra de voksne på det enkelte barn.

4

Fysiske rammer og rum

Tilrettelæggelsen af de fysiske rammer kan bruges aktivt til at strukturere praksis og børns aktiviteter. Netop derfor er det ifølge forskningen vigtigt at reflektere over rummenes muligheder og begrænsninger – både indendørs og udendørs, fordi et godt udnyttet rum kan skabe et varieret og dynamisk miljø, der inviterer til leg, bevægelse og udfoldelse. Et sådan miljø fremmer ikke kun børnenes fysiske aktivitetsniveau, men også deres indflydelse på, hvordan de bruger rum og ting inde og ude. Udemiljø betyder især meget for børns sundhed, trivsel, læring og udvikling.

5

Fælles aktiviteter

Fælles aktiviteter, der er styret af voksne, men hvor børnene spiller en aktiv og medskabende rolle, er afgørende for børns trivsel, udvikling og læring – fx kan rundkredse hjælpe børn med at øve sociale kompetencer. Der er en hårfin balance mellem for meget og for lidt voksenstyring i aktiviteterne, da der skal sættes rammer for børnene, samtidig med at de skal tilskyndes til at deltage.

6

Uddannelse, efteruddannelse og personaleudvikling

Når personalet er uddannet, bliver kvaliteten i dagtilbuddene bedre. Flere studier peger på, at uddannelsesniveauet bl.a. har betydning for pædagogens evner til at skabe et godt læringsmiljø, der understøtter børnenes kognitive og sociale kompetencer. På samme måde er personalets videre- og efteruddannelse vigtig for at sikre faglig refleksion og planlægning. Særligt givtigt bliver det, hvis hele personalegruppen deltager i efteruddannelsesforløb. Et fælles udgangspunkt styrker det pædagogiske arbejde for både pædagoger og medhjælpere.

7

Faglige kognitive færdigheder

Dagtilbud af høj kvalitet styrker børns udvikling af faglige kognitive færdigheder, dvs. børns læse- og skriveforudsætninger og talforståelse. Børns lydlige opmærksomhed og interesse for skriftsprog styrkes fx ved målrettede indsatser med læringsplaner. Aktiviteter, der stimulerer børnenes arbejdshukommelse (dvs. korttidshukommelsen), er også vigtige, fordi arbejdshukommelsen understøtter barnets øvrige evner til at ræsonnere, lære og forstå.

8

Skoleparathed

Både dagtilbud og skole har et ansvar for, at børn får en god overgang mellem de to institutioner. Forskning viser, at dagtilbud af høj kvalitet øger børns skoleparathed og udbytte af undervisningen. Selvom man ikke præcist ved, hvilke elementer der afgør børns skoleparathed, ved man, at både normering, legebaseret læring og relationer mellem børn og voksne har betydning, og forskningen peger også på, at målrettede læreplaner kan styrke f.eks. børnenes sproglige kompetencer.

UNDERSØGELSEN BAG

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) undersøger kvaliteten i dagtilbud i en række undersøgelser.

I udgivelsen *Kvalitet i dagtilbud – Pointer fra forskningen* gennemgår og præsenterer EVA nogle af de mest centrale pointer fra forskningen i kvalitet i dagtilbud. Udgivelsen er målrettet dagtilbudschefen.

I efteråret 2017 udgiver EVA en ny publikation med flere temaer fra forskningen.

Læs mere om undersøgelsen på www.eva.dk

3

måder at opdele kvalitet i dagtilbud på

Forskning om kvalitet i dagtilbud kan opdeles i tre elementer:

Strukturel kvalitet handler om de forhold, den pædagogiske praksis arbejder indenfor. Det kunne fx være fysiske rammer, normering og uddannelse af personalet.

Proceskvalitet handler om den pædagogiske kvalitet i f.eks. interaktioner mellem børn og voksne og i stimuleringen af børns sprog.

Resultatkvalitet handler om, om børnene bliver skoleparate og udvikler f.eks. sproglige kompetencer af at gå i dagtilbud.

Vil du læse mere?

På de næste sider kan du se en oversigt over al den forskning om børn i dagtilbud, der udkom i 2015, og som nu er tilgængelig i den gratis forskningsdatabase Nordic Base og Early Childhood Education and Care: www.nb.ecec.dk. I databasen kan du fx søge efter bestemte emner, der interesserer dig, på forfattere eller forskningsmetoder.

Mange af studierne kan du downloade elektronisk, resten kan bestilles hjem gennem bibliotek.dk.

Bag forskningsdatabasen står Danmarks Evalueringsinstitut, norske Utdanningsdirektoratet og det svenske Skolverket. Årets forskning er gennemgået af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning.

Ackesjö, H. (2015):
Den komplexa väven: Att organisera för barns övergångar till och från förskoleklass.
Nordisk Barnehageforskning 11(4), 1-16.

Albertsen, K., Kjær, B., Limborg, H.J. & Fournaise, M. (2015):
Inklusion i daginstitutioner: mellem pædagogik og arbejdsmiljø.
TeamArbejdsliv.

Alstad, G.T. (2015):
Barnehagen som læringsarena for gryende flerspråklighet – en oversikt over forskning 1985–2015.
NOA – Norsk som andrespråk 30(1-2), 284-309.

Axelsson, K., Häggglund, S. & Sandberg, A. (2015):
Entrepreneurial Learning in Education: Preschool as a Take-Off for the Entrepreneurial Self.
Journal of Education and Training 2(2), 40-58.

Berge, A. (2015):
Barnehagen i en brytningstid: Tradisjoner i spill og praksiser under press i den store barnehagen.
Universitetet i Stavanger.

Bigsten, A. (2015):
Fostran i förskolan.
Göteborgs Universitet.

Bjørger, K. & Svendsen, B. (2015):
Kindergarten practitioners' experience of promoting children's involvement in and enjoyment of physically active play: Does the contagion of physical energy affect physically active play?.
Contemporary Issues in Early Childhood 16(3), 257-271.

BAKSPEJLET s. 20

Bleses, D., Højen, A., Andersen, M.K., Dybdal, L. & Sehested, K. (2015):
Sproget kan styrkes! Rapport om SPELL og Fart på sproget. Undersøgelser af effekten af to sprog-indsatser.
Syddansk Universitet.

Brandlistuen, R.E., Helland, S.S., Evensen, L.A., Schjølberg, S., Tambs, K., Aase, H. & Wang, M.V. (2015):
Sårbare barn i barnehagen – betydningen av kvalitet.
Nasjonalt Folkehelseinstitutt.

Bremberg, S. (2015):
Förskolan, barnen och framtiden.
Tankeverksamheten inom Arbetarrörelsen i Göteborg.

Brodin, J. & Renblad, K. (2015):
Early Childhood Educators' Perspectives of the Swedish National Curriculum for Preschool and Quality Work.
Early Childhood Education Journal 43(5), 347-355.

Brodin, J., Hollerer, L., Renblad, K. & Stancheva-Popkostadinova, V. (2015):
Preschool teachers' understanding of quality in preschool: a comparative study in three European countries.
Early Child Development and Care 185(6), 968-981.

Broström, S. (2015):
Science in early childhood education.
Journal of Education and Human Development 4(2), 107-124.

Bugge, A., Seelen, J.V., Herskind, M., Svendler, C., Thorsen, A.K., Dam, J., Tarp, J., Sørensen, M.H., Olesen, L.G. & Froberg, K. (2015):
Rapport for "Forsøg med Læring i Bevægelse".
Syddansk Universitet.

Bäckman, K. (2015):
Matematiskt gestaltande i förskolan.
Åbo Akademis förlag.

Bøe, M. & Hognestad, K. (2015):
Directing and facilitating distributed pedagogical leadership: best practices in early childhood education.
International Journal of Leadership in Education.

Caiman, C. & Lundegård, I. (2015):
Barns meningsskapande i ett projekt om biologisk mångfald och ekologi.
NorDiNa 11(1), 73-87.

Carlsen, K. (2015):
Formning i barnehagen i lys av Reggio Emilias atelierkultur.
Åbo Akademis förlag.

Castro, S., Granlund, M. & Almqvist, L. (2015):
The relationship between classroom quality-related variables and engagement levels in Swedish preschool classrooms: a longitudinal study.
European Early Childhood Education Research Journal, 1-14.

Danmarks Evalueringsinstitut (2015):
Natur og naturfænomener i dagtilbud: stærke rødder og nye skud.
Danmarks Evalueringsinstitut.

Ehrlin, A., Insulander, E. & Sandberg, A. (2015):
Perspectives on Entrepreneurial Learning in the Early Years of Education.
 Journal of Education and Human Development 4(3), 40-58.

BAKSPEJLET s. 4

Evenstad, R. & Becher, A.A. (2015):
Arkitektur og pedagogikk i samspill eller motspill? – om betydning av koherens mellom planlegging og etablering av nye typer barnehagebygg.
 Nordisk Barnehageforskning 10(2), 1-20.

Gitz-Johansen, T. (2015):
Når testning griber ind i pædagogikken.
 Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift 3, 44-62.

Gradovski, M. & Løkken, I.M. (2015):
Chronotopic Thresholds, Reflection, and Transformation of Supervision Experiences for Preschool Assistants in Norwegian Preschools.
 International Journal of Early Childhood 47(2), 331-345.

Gustafson, K. & van der Burgt, D. (2015):
'Being on the move': Time-spatial organisation and mobility in a mobile preschool.
 Journal of Transport Geography 46, 201-209.

Hagen, T.L. (2015):
Hvilken innvirkning har barnehagens fysiske utemiljø på barns lek og de ansattes pedagogiske praksis i uterommet.
 Nordisk Barnehageforskning 10(5), 1-16

BAKSPEJLET s. 24

Hallström, J., Elvstrand, H. & Hellberg, K. (2015).
Gender and technology in free play in Swedish early childhood education.
 International Journal of Technology and Design Education 25(2), 137-149.

Holm, L. (2015):
Kan du tage pigen op af kufferten? En analyse af sproglig evaluering i daginstitutioner.
 EDUCARE – Vetenskapliga skrifter 2, 103-127.

Holmberg, C. (2015):
Så är det ju – den blir aldrig färdig! En etnografisk studie om förskolepedagogers arbete med pedagogisk dokumentation.
 Stockholms Universitet.

Holm-Petersen, C., Andersen, L.B., Bjørnholt, B., Høybye-Mortensen, M., Ladegaard, L. & Andersen, V.N. (2015):
Ledelsesspænd på daginstitutionsområdet.
 KORA.

Ibfelt, T., Engelund, E.H., Schultz, A.C. & Andersen, L.P. (2015):
Effect of cleaning and disinfection of toys on infectious diseases and micro-organisms in daycare nurseries.
 Journal of Hospital Infection 89(2), 109-115.

Ibfelt, T., Engelund, E.H., Permin, A., Stenløkke Madsen, J., Schultz, A.C. & Percival Andersen, L. (2015):
Presence of Pathogenic Bacteria and Viruses in the Daycare Environment.
 Journal of Environmental Health 78(3), 24-29.

Insulander, E., Ehrlin, A. & Sandberg, A. (2015):
Entrepreneurial learning in Swedish preschools: possibilities for and constraints on children's active participation.
 Early Child Development and Care 185(10), 1545-1555.

BAKSPEJLET s. 4

Jensen, B., Jensen, P. & Rasmussen A.W. (2015):
Does Professional Development of Preschool Teachers Improve Child Socio-Emotional Outcomes?
 Institute for the Study of Labor (IZA).

Jordal, M.M., & Solbrække, K.N. (2015):
Fra idealer til praksis. En Latour-inspirert studie av barnehageprosjektet 'Ergonomi og pedagogikk hånd i hånd – helse i hver bevegelse'.
 Nordisk Barnehageforskning 10(3), 1-17.

Kasin, O. & Slåtten, M.V. (2015):
Likestilt og forskjellig? Om menn og likestilling i barnehagen.
 Nordisk Barnehageforskning 9(8), 1-16.

Kragh-Müller, G. & Ringsmose, C. (2015):
Pædagogisk kvalitet i store og små daginstitutioner. En rapport om børns trivsel, læring og udvikling i store og små daginstitutioner.
 Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet.

Kultti, A. & Odenbring Y. (2015):
Collective and Individual Dimensions in Peer Positioning in Early Childhood Education.
 Early Child Development and Care 185(6), 868-882.

Kultti, A. & Pramling, N. (2015):
Limes and Lemons: Teaching and Learning in Preschool as the Coordination of Perspectives and Sensory Modalities.
 International Journal of Early Childhood 47(1), 105-117.

Lager, K. (2015):
I spänningsfältet mellan kontroll och utveckling. En policystudie av systematiskt kvalitetsarbete i kommunen, förskolan och fritidshemmet.
 Göteborgs Universitet.

Lindgren, T. (2015):
Bland dokumentationer, reflektioner och teoretiska visioner: idéer och diskurser om hur barn skapar mening i förskolan.
 Fakulteten för lärande och samhälle, Malmö Högskola.

Lundqvist, J., Westling, M.A. & Siljehag, E. (2015):
Special Educational Needs and Support Provisions in Swedish Preschools. A Multiple-Case Study.
 International Journal of Early Childhood Special Education 7(2), 270-290.

Lundström, M. (2015):
Förskolebarns strävanden att kommunicera matematik.
 Göteborgs Universitet.

Löfdahl, A. & Folke-Fichtelius, M. (2015):
Preschool's new suit: care in terms of learning and knowledge.
 Early Years 35(3), 260-272.

Løndal, K., Norbeck, K.B. & Thoren, A.H. (2015):
How does a manmade outdoor area in a large, urban kindergarten afford physical activity to 5-year-old children.
 Children, Youth and Environments 25(2), 1-18.

Marklund, L. (2015):
Preschool Teachers' Informal Online Professional Development in Relation to Educational Use of Tablets in Swedish Preschools.
 Professional Development in Education 41(2), 236-253.

Markussen-Brown, J. (2015):
Establishing Quality in Preschool Language and Literacy Environments.
Syddansk Universitet.

Martinsen, M.T. (2015):
Structural conditions for children's play in kindergarten.
Nordic Early Childhood Education Research Journal 10(1), 1-18.

Masoumi, D. (2015):
Preschool teachers' use of ICTs: Towards a typology of practice.
Contemporary Issues in Early Childhood 16(1), 5-17.

Møller, S.J. (2015):
Imagination, Playfulness, and Creativity in Children's Play with Different Toys.
American Journal of Play 7(3), 322-346.

Nilsson, P. (2015):
Catching the moments – coteaching to stimulate science in the preschool context.
Asia-Pacific Journal of Teacher Education 43(4), 296-308.

Nordvik, G. & Alvestad, M. (2015):
Danningsbegrepet i barnehagens årsplaner – en diskursanalytisk tilnærming.
Nordisk Barnehageforskning 11(10), 1-13.

Norling, M., Sandberg, A. & Almqvist, L. (2015):
Engagement and Emergent Literacy Practices in Swedish Preschools.
European Early Childhood Education Research Journal 23(5), 619-634.

Nygård, M. (2015):
Kvalitet i læring i barnehagen. En analyse av styringsdokumenter fra OECD og Norge.
Nordisk Barnehageforskning 11(7), 1-18.

Olesen, L.G., Kristensen, P.L., Korsholm, L., Koch, A.B. & Froberg, K., (2015):
Correlates of objectively measured physical activity in 5-6-year-old preschool children.
Journal of Sports Medicine and Physical Fitness 55(5), 513-526.

Persson, S. (2015):
En likvärdig förskola för alla barn: innebörder och indikatorer.
Stockholm: Vetenskapsrådet.

Petersen, P. (2015):
Appar och agency: barns interaktion med pekplattor i förskolan.
Uppsala universitet.

Pettersson, K.E. (2015):
Sticky Dots and Lion Adventures Playing a Part in Preschool Documentation Practices.
International Journal of Early Childhood 47(3), 443-460.

Pettersson, K.E. (2015):
Children's participation in preschool documentation practices.
Childhood 22(2), 231-247.

BAKSPEJLET s. 26

Pettersvold, M. (2015):
Barns perspektiver på demokrati i barnehagen.
Utbildning & Demokrati 24(2), 91-109.

Samuelsson, I.P., Williams, P. & Sheridan, S. (2015):
Stora barngrupper i förskolan relaterat till läroplanens intentioner.
Nordisk Barnehageforskning 9(7), 1-14.

Seland, M., Sandseter, E.B.H. & Bratterud, Å. (2015):
One-to three-year-old children's experience of subjective wellbeing in day care.
Contemporary Issues in Early Childhood 16(1), 70-83.

Sibley, E., Dearing, E., Toppelberg, C.O., Mykletun, A. & Zachrisson, H.D. (2015):
Do increased availability and reduced cost of early childhood care and education narrow social inequality gaps in utilization? Evidence from Norway.
International Journal of Child Care and Education Policy 9(1), 1-20.

Simonsson, M. (2015):
The role of artefacts during transition into the peer group: 1-to 3-year-old children's perspective on transition between the home and the preschool in Sweden.
International Journal of Transitions in Childhood 8, 14-24.

Solstad, T. (2015):
Snakk om bildebøker! En studie av barnehagebarns resepsjon.
Kristiansand: Universitetet i Agder.

Storli, R. & Sandseter, E.B.H. (2015):
Preschool teachers' perceptions of children's rough-and-tumble play (R&T) in indoor and outdoor environments.
Early Child Development and Care 185(11-12), 1995-2009.

Sumpter, L. & Hedefalk, M. (2015):
Preschool children's collective mathematical reasoning during free outdoor play.
The Journal of Mathematical Behavior 39, 1-10.

Sundberg, B., Areljung, S., Due, K., Ekström, K., Ottander, C. & Tellgren, B. (2015):
Understanding preschool emergent science in a cultural historical context through Activity Theory.
European Early Childhood Education Research Journal, 1-14.

Sundqvist, P., Nilsson, T. & Gustafsson, P. (2015):
Svensk förskolepersonals beskrivningar av teknik.
LUMAT 3(2), 237-258.

Svensson, B., Andershed, H. & Janson, S. (2015):
A Survey of Swedish Teachers' Concerns for Preschool Children at Risk of Maltreatment.
Early Childhood Education Journal 43(6), 495-503.

Sørensen, M. (2015):
Drama, æstetisk læring og udvikling af dramatisk legekompetence i børnehaven.
Aarhus Universitet.

Thedvall, R. (2015):
Managing preschool the Lean way. Evaluating work processes by numbers and colours.
Social Anthropology 23(1), 42-52.

Tofteland, B. (2015):
Med følelser som drivkraft: Måltidsfelleskap på småbarnsavdelinger som demokratisk praksis?
I: Jansen, K., Kaurell, J. & Pålerud, T. (red.), Demokratiske praksiser i barnehagen, 101-130. Bergen: Fagbokforlaget.

Togsverd, L. (2015):
Da kvaliteten kom til småbørns-institutionerne: beretninger om hvordan det går til når kvalitet på det småbørns-pædagogiske område skal vides og styres.
Roskilde Universitet.

Wendelborg, C., Caspersen, J., Kittelsaa, A.M., Svendsen, S., Haugset, A.S., Kongsvik, T. & Reiling, R.B. (2015):
Barnehagetilbudet til barn med særlige behov: Undersøkelse av tilbudet til barn med særlige behov under opplæringspliktig alder.
NTNU Samfunnsforskning.

Winger, N. & Eide, B.J. (2015):
'Nytråkk' i gamle spor. Retrospektivt blikk på hverdagslivet i en småbarnsgruppe.
Nordisk Barnehageforskning 9(4), 1-22.

Zachrisson, H.D. & Dearing, E. (2015):
Family Income Dynamics, Early Childhood Education and Care, and Early Child Behaviour Problems in Norway.
Child Development 86(2), 425-440.

Öhrfelt, M.S. (2015):
Barn i natur och natur i barn: en diskursanalys av texter om utomhus-pedagogik och utförskola.
Malmö Studies in Educational Sciences.

Åkerblom, A. (2015):
Exploring the pedagogic relation – Supporting six-year-olds in making sense of physical motion.
Nordic Early Childhood Education Research 11(6), 1-18.

Projekter fra EVA

EVA følger den nye pædagoguddannelse

I 2014 trådte den nye pædagoguddannelse i kraft, og EVA følger den nye uddannelse i en lang række undersøgelser frem til 2018. Vi har bl.a. set på, hvordan de studerende vurderer kvaliteten af uddannelsen, hvor motiverede de er, osv. I efteråret 2017 udgiver vi et katalog med greb og metoder til et godt praktikforløb for pædagogstuderende, som bl.a. bygger på interview med daginstitutioner og de pædagogstuderende.

Forskning og evidens i dagtilbud

Det er vigtigt, at vi bruger viden fra forskning til at opbygge gode læringsmiljøer for børnene, som kan give de bedste muligheder for trivsel, udvikling og læring. I denne udgivelse fra maj 2017 går EVA 'bag om forskningen' og sætter fokus på de begreber, som man bruger, når man taler om forskning, praksis og evidens. Guiden giver læseren redskaber til selv at kunne vurdere og sortere i forskningen.

Måleredskaber i dagtilbud – en guide

Målinger er én blandt mange muligheder for at arbejde systematisk med kvalitet i dagtilbud. Men når man arbejder med kvalitetsmåling, er det vigtigt at vælge solide og de rigtige redskaber. Denne guide hjælper dagtilbudsschefer, pædagogiske konsulenter og andre til at vurdere og udvælge måleredskaber. Publikationen vurderer også kvaliteten af de syv mest gængse redskaber – og fra efteråret 2017 bliver nye redskaber vurderet.

Én samlet indgang til forskning

Er du vild med forskning i dagtilbud, skal du kende forskningsdatabasen NB-ECEC. Her kan du søge blandt de nyeste kvalitetsvurderede forskningsstudier på en lang række emner som fx leg, læring, interaktion og fysisk miljø.

nb-ecec.org

Fik du set alle vores numre af Bakspejlet?

Du kan finde alle tidligere årgange af Bakspejlet på eva.dk, hvor du også finder de dialogkort, som I kan bruge på personalemøder til med udgangspunkt i forskningen at udvikle jeres pædagogiske praksis.

Få et gratis PowerPoint-oplæg

På eva.dk kan du downloade tre forskellige PowerPoint-oplæg, som du kan klippe i eller bruge i sin fulde længde. Oplæggene handler om kvalitet i dagtilbud, måleredskaber i dagtilbud og evidens og forskning i dagtilbud.

Tilmeld dig Bakspejlet på nettet

... og få Bakspejlets artikler lige ind i din indbakke. Gå ind på eva.dk, og tilmeld dig vores nyhedsbrev. Så modtager du automatisk alle artikler om ny kvalitetsvurderet forskning på dagtilbudsområdet.

eva.dk/nyhedsbrev

Like EVA

Like EVA på Facebook, og følg med i nye undersøgelser, arrangementer og jobopslag. Du kan også finde os på LinkedIn og Twitter.

Bakspejlets dialogkort

Forskning kan virke inspirerende og give lyst til at prøve nye ideer af. Men det kan være en udfordring at finde ud af, hvordan man kommer i gang.

Bakspejlets dialogkort giver jer forslag til nogle spørgsmål, I kan bruge som udgangspunkt for faglig refleksion og dialog. På personalemødet, ledermødet, forældremødet eller i det hele taget der, hvor der er brug for at spørge og tale sammen på en anden måde, end I plejer.

Kortene her i magasinet tager afsæt i forsknings temaerne i årets Bakspejl. Du kan finde dialogkort til flere temaer på vores hjemmeside www.eva.dk/bakspejlet.

Bakspejlets dialogkort

tema **DIGITAL KOMMUNIKATION**

Hvordan oplever vi, at digital kommunikation påvirker samarbejdet med forældrene om barnet?

Hvad ved vi om, hvordan forskellige forældre oplever udbyttet af den digitale kommunikation?

Hvad egner sig til at blive kommunikeret om digitalt i samarbejdet med forældrene om barnet?

Hvordan påvirker det, vi formidler digitalt, den måde vi ellers taler og samarbejder med forældrene om barnet?

Bakspejlets dialogkort

tema VEJLEDNING AF FORÆLDRE

Hvad oplever vi, at vi vejleder
forældre om?

Hvordan ved vi, hvilke forældre
der ønsker vejledning om hvad?

Hvordan er vi klædt på til at give
forældrene vejledning, der fremmer barnets trivsel,
udvikling, læring og dannelse?

Hvordan kan vi organisere hverdagen
i institutionen, så vi har mulighed for at have dialog
med og vejlede forældrene?

Bakspejlets dialogkort

tema IVÆRKSÆTTERI

Hvad tænker vi om iværksætteri i børnehøjde?
Hvilke muligheder og udfordringer ser vi?

Hvordan kan vi støtte børnenes egne ideer
og initiativ?

Hvordan rammesætter vi aktiviteterne,
så vi hverken styrer for lidt eller for meget,
så børnene selv får lov at prøve sig frem?

Hvordan kan vi skabe rum til at arbejde
med iværksætteri?

Bakspejlets dialogkort

tema FYSISK AKTIVITET

Hvordan kan vi støtte børnenes fysiske udfoldelse både ude og inde?

Er der regler, som vi med fordel kan genoverveje, for at støtte at børnene er fysisk aktive?

Hvilken rolle indtager vi hver især, når det handler om fysisk aktivitet?

Hvordan kan vi gøre de fysiske aktiviteter meningsfulde for både os selv og børnene?

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)
udforsker og udvikler kvaliteten af
dagtilbud for børn, skoler og
uddannelser.

**Vi leverer viden, der bruges på alle
niveauer – fra institutioner og skoler
til kommuner og ministerier.**

www.eva.dk

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

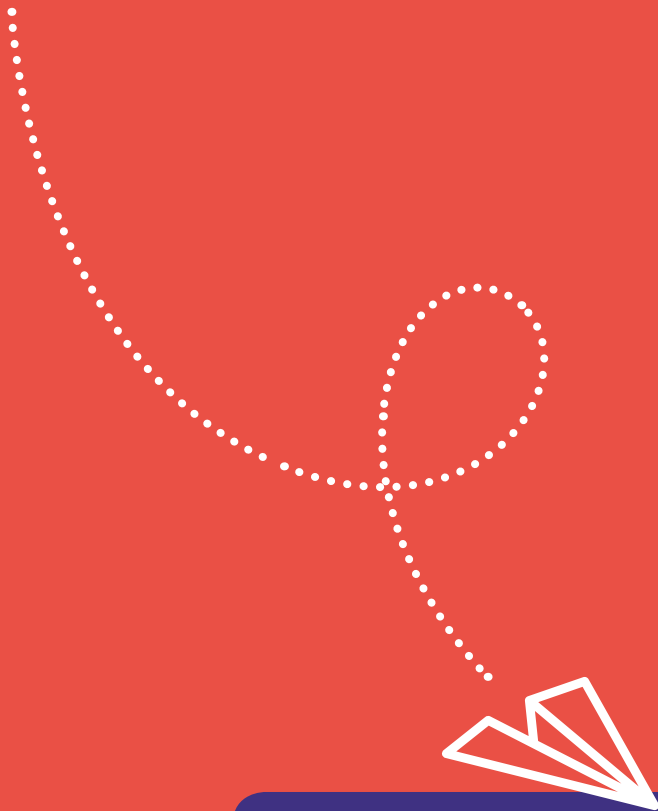
Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01

F 35 55 10 11

E eva@eva.dk

H www.eva.dk

Tilmeld dig Bakspejlet på nettet

Kære læser. Du har Bakspejlet årgang 10 i hånden. Fremover udkommer vi i stigende grad digitalt, så gå ind på www.eva.dk og tilmeld dig vores nyhedsbrev. Så får du alle Bakspejlets artikler om kvalitetsvurderet forskning lige ind i din indbakke.